

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

Skolotāju izglītības nodaļa

Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programma “Skolotājs”

KASPARS CIMERMANIS

AGNESE GLEZERE

Studentu apliecību Nr. kc20011 Nr. ag20028

**Profesiju izpētes metodes priekšmetā “Dizains un tehnoloģijas”
skolēnu sagatavošanai tālākizglītības izvēlei.**

Diplomdarbs

Darba vadītāja: Madara Kosolapova

Rīga, 2021

Anotācija

Darba autori diplomdarbā “Profesiju izpētes metodes priekšmetā “Dizains un tehnoloģijas” skolēnu sagatavošanai tālākizglītības izvēlei” izstrādāja un aprobēja trīs veida metodes, kas balstītas veiktajā literatūras izpētē.

Teorētiskajā daļā ir apskatītas skolēnu tālākās izglītības izvēles, to statistika un kādi projekti tiek piedāvāti Latvijā un pasaulē, lai veicinātu skolēnu izpratni par profesiju specifiku, kas palīdz skolēniem pieņemt lēmumus, kāda profesija viņus interesē vairāk un ko izvēlēties tālāk studēt.

Pētījuma daļā tika izstrādāta anketa, lai noteiktu skolēnu izpratni par dažādajām prasmēm un zināšanām, kas integrējas vienā profesijā, un to, kur var apgūt šīs profesijas. Anketas mērķis ir secināt skolēnu zināšanu un izpratnes līmeņa atšķirības, izmantojot konkrētu profesijas izpētes metodi vai apgūstot saturu bez tās. Iegūtie dati tika apstrādāti, izmantojot matemātiski statistiskās metodes.

Lai uzlabotu skolēnu studējošo skaitu profesionālās izglītības iestādēs, ir svarīgi veicināt skolēnos izpratni un ieinteresētību par dažādajām profesijām un to specifiku.

Atslēgvārdi: profesijas, profesiju nianses, profesionālā izglītība, skolēnu izglītošanās, skolēnu izpratne profesiju specifikā.

Annotation

The authors of the dissertation in the diploma thesis “Profession research methods in the subject “Design and technologies” for preparing primary school students for the choice of further education” developed and tested three types of methods based on the performed literature research.

The theoretical part deals with primary school students' further education choices, their statistics and what projects are offered in Latvia and in the world in order to promote students' understanding of the specifics of different professions, that helps students to make decisions, which profession they are more interested in and what to choose for further studies.

In the research part authors developed a questionnaire to determine students' understanding of the different skills and knowledge that integrate into one profession and where these professions can be acquired. The aim of the questionnaire is to conclude the differences in the level of knowledge and understanding of students, using a specific research method of the profession or learning the content without any special method. The obtained data were processed using mathematical statistical methods.

In order to increase the number of students in vocational education institutions, it is important to promote students' understanding and interest in different professions and their specifics.

Keywords: professions, nuances of professions, vocational education, education of students, understanding of the specifics of professions.

SATURS

Ievads.....	4
1. Tālākizglītības piedāvājuma apzināšana un izvēles veikšanas motivācija skolēnos	10
1.1. Tālākizglītības iespējas un pieprasījums.....	10
1.2. Karjeras izglītības programmu nodrošinājums skolās	16
1.3. Iespējas kā uzzināt un izprast dažādās profesijas un to apguves iespējas.....	18
2. Profesiju izpētes metožu izveide un aprobācija priekšmetā “Dizains un tehnoloģijas”.....	23
2.1. Metožu veidu izvēle	23
2.2. Intervijas metode.....	25
2.3. Skolu izpētes metode.....	26
2.4. Projektu metode.....	27
2. Empīriskās daļas apraksts un rezultāti.....	29
3.1. Pētījuma bāze un norises apraksts.....	29
3.2. Pētījuma metožu izvēles pamatojums.....	30
3.3. Anketēšanas rezultāti.....	30
Secinājumi.....	40
Priekšlikumi.....	41
Izmantotie avoti un literatūra.....	42
Pielikumi.....	43
1. pielikums. Intervijas metode.	
2. pielikums. Skolu izpētes metode.	
3. pielikums. Projekta metode.	
4. pielikums. Grupū darbs Intervijas metodē	
5. pielikums. Grupū darbs Skolas izpētes metodē	
6. pielikums. Grupū darbs Projekta metodē	
7. pielikums. Anketa	
8. pielikums. Tabula par vidējo svērtu vērtējumu, profesijas prestižs katrā metodē.	

IEVADS

Trešdaļa jauniešu, kas uzsāk mācības profesionālās izglītības iestādē, tās nepabeidz (Fedotova, 2021), līdz ar to rodas mazkvalificēts darba spēks, kas ļoti bieži emigrē uz ārzemēm. Lai šo problēmu mazinātu, Saeimas Izglītības un zinātnes komisijā nozares pārstāvji sprieda par to, kā pilnveidot profesionālās izglītības sistēmu un celt tās prestižu sabiedrībā (Fedotova, 2021). Vairāki Saeimas sēdes debatētēji Saeimas Izglītības un zinātnes komisijā norādīja, ka viena no būtiskākajām problēmām attiecībā uz profesionālās izglītības iestādēm ir to zemais prestižs sabiedrības acīs, ka ir jābūt augsta līmeņa komunikācijai sabiedrībā par profesionālās izglītības prestižu. Un, ja jauniešu izpratnē šī izglītība nav moderna un viņu vidū tā nav prestiža, tā ir problēma. Kā arī pieprasījums pēc mazkvalificēta darba spēka ir būtiski zemāks nekā šā brīža sistēma piedāvā (Fedotova, 2021). Šādiem cilvēkiem iekļauties darba tirgū kļūst arvien grūtāk. Izglītības un nodarbinātības eksperts atzīmēja, ka šobrīd visai sabiedrībai kopīgi jāstrādā pie kopējās domas virzīšanas, lai profesionālo izglītības iestāžu prestižu uzlabotu (Fedotova, 2021). Būtiski ir jādomā par to, kā panākt, lai jauniešiem būtu pieejama pilnvērtīga informācija par tālākās izglītības iespējām pēc 9.klases absolvēšanas, kā arī būtiski saprast skolēna stiprās puses un talantus. Savukārt, būtu nepieciešams izskaust priekšstatu, ka profesionālās izglītības iestādēs mācās tie, kas nespēja iekļūt vai nevēlējās turpināt mācības vidusskolā vai augstskolā.

Ir izstrādāts ESF nacionālās programmas projekts “Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā” (KIPNIS). Karjeras izglītība ir plānots pasākumu, kursu un programmu nodrošinājums izglītības iestādēs, lai palīdzētu izglītojamajiem attīstīt prasmes savu interešu, spēju un iespēju samērošanā, savu karjeras mērķu izvirzīšanā, karjeras vadīšanā; sniegtu zināšanas un izpratni par darba pasauli, tās saikni ar izglītību, par karjeras plānošanu un tālākizglītības iespējām, kā arī nodrošinātu efektīvu dalību darba dzīvē (VIAA, 2009). Karjeras izglītības darbs tiek veikts aktīvāk, sistemātiskāk un pēctecīgāk skolās, kurās administrācija un rajonu izglītības pārvaldes ir atbalstījušas šo darbības virzienu. Tomēr kopumā izglītības sistēmā karjeras izglītības īstenošana vispārizglītojošajās un profesionālajās skolās vēl nav kļuvusi par visā mācību procesā integrētu pasākumu kopumu, kurā katrs pedagoģiskais darbinieks pilda savu lomu. Daudzviet karjeras izglītības īstenošana notika pēc brīvprātības principa. Skolās, kurās karjeras izglītības programma tiek īstenota, pasākumi vairāk tiek vērsti iespējamo skolēnu nodarbinātības aspektu izzināšanai. Lai veicinātu skolēnu motivāciju un izredzes pabeigt mācības, 2017. gadā tika izveidots projekts “Pumpurs,” kura

mērķis ir samazināt priekšlaicīgi mācību pātraukšanu vecuma grupā no 5. līdz 12. klasei (IKVD, 2021). Bet tāpat ir novērojams, ka skolēnu skaits, kas nepabeidz izglītības iestādi ir augsts, tāpēc nepieciešami vēl citi pasākumi. Karjeras atbalsta pasākumi visbiežāk tiek organizēti klašu grupām, piemērojot tos “vidējam” skolēnam, un šie pasākumi bieži vien ir ne visai efektīvi riska grupas vai īpaši apdāvinātajiem bērniem un jauniešiem. Ļoti nedaudzās skolās strādā profesionāls karjeras konsultants - speciālists, kurš konsultē, informē un izglīto izglītojamos karjeras attīstības jautājumos, sniedz atbalstu karjeras plānošanā un veidošanā, kā arī palīdz attīstīt karjeras vadības, tai skaitā, darba meklēšanas prasmes (VIAA, 2009).

Lielā daļā profesionālās izglītības skolās notiek ikgadējie pasākumi “Atvērto durvju dienas”, kuros interesentiem ir iespēja iepazīt skolas piedāvājumu, telpu nodrošinājumu un mācību vidi, kā arī “Atvērto durvju dienas” pasākumos var iegūt visplašāko informāciju par interesējošo studiju programmu un pašu izglītības iestādi. Tā ir iespēja uzzināt par studiju iespējām detalizētāk (apgūstamajiem profesionālajiem priekšmetiem, programmu priekšrocībām, moduļiem, norisi, uzņemšanas prasībām u.c.), iepazīties ar programmas mācībspēkiem un klātienē uzdot sev interesējošos jautājumus. Vēl viens līdzīgs pasākums, kas tiek piedāvāts skolēniem ir “Ēnu dienas”, kas var tikt īstenotas arī projekta nedēļās. Ēnu diena ir pasaulē atpazīstama un atzīta Junior Achievement karjeras izglītības programma 1.-12. klašu skolēniem, kuras laikā skolēni apmeklē kādu darba vietu un 4 – 6 stundu garumā vēro interesējošās profesijas pārstāvja darba ikdienu. Latvijā Ēnu diena ir biznesa izglītības biedrības *Junior Achievement Latvia (JA Latvia)* reģistrēta preču zīme (TVG, 2021). Ēnu dienas mērķis ir iepazīstināt skolēnus ar dažādu profesiju un nozaru prasībām, lai palīdzētu jauniešiem izvēlēties profesiju un atbilstoši sagatavotos darba tirgum. Šī ir programma, kas jau daudzus gadus sekmīgi iekļauj izglītības procesā karjeras jautājumus, rosinot jauniešus plānot savu profesionālo nākotni jau skolas laikā. Veidojot sadarbību starp skolu, sabiedrību un darba vidi, Ēnu diena sekmē jauniešu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū nākotnē.

Un, tomēr, joprojām izpratne par profesijām un to specifiku, kā arī tās nozīmīgumu un apguves iespējām skolēniem nav līdz galam skaidra, par ko liecina lielais bērnu skaits kas netiek tālāk un pamet uzsākto profesionālo izglītību. Piemēram, 2020. gadā dažādu programmu profesionālo izglītību uzsāka apgūt 10 924 studenti, bet absolvēja tikai 55% jeb 6000 audzēkņu (CSP, 2020). No 7. klašu skolēnu vecumu grupas ir novērota interese par profesijām un to apguvi, kas līdz tam bijusi vairāk kā iztēle un sapņu profesijas, tādēļ ir nepieciešamas metodes, kas veicinātu skolēniem izpratni par profesijām un to specifiku. Metodes, kuras būtu paredzētas pielietot regulāri sākot no 7. klases pēc katra jaunā temata, nevis reizi gadā tiek skolēni iesaistīti kādā no ēnu dienas projektu metodēm, kur tiek apskatīta viena profesija, un izpratne līdz galam

tāpat var neveidoties, jo ne katru dienu profesionālim ir iespēja pielietot visas šim amatam nepieciešamās prasmes. Kā arī viena diena skolu “Atvērto durvju dienas” pasākumā dod mazu ieskatu par profesiju specifiku, it sevišķi, ja skolēnam nav ne jausmas uz kuru profesionālo ievirzi doties. Īpaši izstrādātas profesijas izpētes metodes palīdzētu skolēniem pamanīt tās profesijas, kurās integrējas viņu spējas, vēlmes, prasmes un talanti, kas atvieglos skolēniem izvēli uz kurām skolām doties “Atvērto durvju dienās”.

Pētījuma priekšmets: Profesijas un to specifika, tajās nepieciešamās dažādās prasmes un profesionālās izglītības iestādes.

Pētījuma objekts: Pamatskolas pēdējo klašu (7.-9.klase) skolēnu izpratnes un zināšanu līmenis par profesijai nepieciešamo zināšanu, prasmju un kompetenču kopumu kā arī to apguves iespējām Latvijā.

Darba mērķis: Izstrādāt 3 metodes profesiju padziļinātākai izpētei, lai veicinātu pamatskolas 7. - 9.klašu skolēnu zināšanas un izpratni par profesijas specifiku jeb dažādajām prasmēm, kas integrējas profesijās. Panākt daudz plašāku, praktiskāku un pilnīgāku skolēnu izpratni par profesiju specifiku un tajās nepieciešamajām kompetencēm, lai, turpinot mācības, viņi varētu pieņemt pareizus, uz savām zināšanu un interešu stiprajām pusēm balstītus lēmumus.

Mudināt pamatskolu beidzējus turpināt izglītoties, jau izprotot vairāku profesiju specifiku un pienesumu sabiedrībai un savai izaugsmei ilgetrmiņā.

Izvirzīta hipotēze / pētījuma jautājums/-i: Skolēniem, kuri būs izmantojuši autoru izstrādātās profesiju izpētes metodes būs daudz lielāka izpratne par profesiju specifiku un apguves iespējām Latvijā, nekā skolēniem, kas tematus mācību priekšmetā “Dizains un tehnoloģijas” apgūs bez šo metožu izmantošanas.

Uzdevumi:

1. Izstrādāt trīs profesijas izpētes metodes “Dizains un tehnoloģijas” mācību priekšmetā konkrēti vienai profesijai, lai tālāk to jebkurš skolotājs varētu attīstīt un pielāgot jebkurai citai profesijai, tādejādi 3 mācību gadu laikā, īstenojot dažādus tematus, skolēni iepazītu daudzveidīgu profesiju specifiku.
2. Katrai profesijas izpētes metodei izstrādāt darba lapu, kas palīdz pa soļiem veikt uzdevumu.
3. Aprobēt izstrādātās profesiju izpētes metodes mācību priekšmeta “Dizains un tehnoloģijas” stundās ar 7. - 9. klases skolēniem, uzdodot konkrētus uzdevumus klasē vai ārpus klases (mācību ekskursijas).

4. Izstrādāt un realizēt aptauju par profesiju specifiku, to apgūšanas iespējām 7. līdz 9. klašu grupām ar mērķi salīdzināt aptaujas rezultātus tām klasēm, kuras būs izmantojušas autoru izstrādātās profesiju izpētes metodes ar klasēm, kas mācīsies pēc parastā stundu plāna.

Izmantotās pētniecības metodes:

1. Teorētiskās metodes: Teorētiskās literatūras analīze.
2. Empīriskās metodes: Aptaujas.
3. Datu apstrādes metodes: Matemātiski statistiskās.

Empīriskā pētījuma metodes izvēle un pamatojums: Autoru izvēlēta metode ir pētījums ar pēcceptaujas elementu, kur autori salīdzina iegūtos datus no 7. līdz 9. klašu skolēniem, kur daļa no klasēm izmantojušas autoru sagatavotās mācību metodes un veikušas praktiskos darbus, bet dažas klases mācījušās pēc ierastā stundu plāna bez īpaša uzsvāra par dažādo profesiju specifiku un niansēm.

Izvēlēta empīriskā pētījuma metode tiek pamatota ar to, ka vienādu vecumposma un zināšanu līmeņa jauniešu aptauju atbildes ir objektīvi salīdzināmas un sniedz visuzskatāmāko rezultātu, lai pierādītu autoru izvirzīto hipotēzi, ka integrējot metodes par profesiju dažādajām prasmēm un to specifiku mācību apguves vielā jaunieši būs zinošāki un ieinteresētāki profesionālajā izglītībā, kas savukārt dos viņiem lielāku izpratni par profesiju niansēm un līdz ar to būs plašākas izvēles iespējas tālākizglītībai pamatskolu beidzot.

Izstrādāts empīriskā pētījuma plāns.

1. Darba autori izstrādā trīs mācību metodes, kas ir atbilstoši konkrētu klašu mācību apguves programmu tēmām un ietver sevī speciāli sagatavotu uzdevumu, lai skolēni iegūtu informāciju par vienu konkrētu profesiju un tās specifiku.
  - 1.1. Mācību metodes, kur tiek doti konkrēti uzdevumi par vienu konkrētu profesiju, kas šajā gadījumā ir "Galdnieks".
  - 1.2. Atgādne katrai metodei par tās īstenošanas gaitu, lai skolēniem vieglāk izprast uzdevumu izpildi.
  - 1.3. Lekcija vai mācību ekskursija, kas rada reālu un praktisku ieskatu konkrētajā profesijā.
2. Katrai klasei tiek dota sava profesijas izpētes metode ar praktiskajiem uzdevumiem, kuri ir jāizpilda līdz nākošajai nodarbībai.
3. Pēc skolēnu individuālā uzdevumu izpildes, pirmajā stundā klases tiek sadalītas grupās un katra skolēnu grupa apkopo savu jauniegūto informāciju uz savas interaktīvās sienas.

4. Otrajā stundā klasēs notiek diskusija par konkrēto profesiju dažādajām prasmēm un niansēm, kas veicina un nostiprina līdz galam izpratni par konkrētās profesijas specifiku un jauno apgūto prasmju nepieciešamību konkrētajā profesijā, kā arī tiek rādītas uzskatāmas video īsfilmas par attiecīgo profesiju.
5. Pēc diskusijas tiek dota aptaujas anketa par skolēnu kopējām zināšanām par konkrētas profesijas specifiku un to apgūšanas iespējām, kā arī tās programmas saturu profesionālajās izglītības iestādēs. Anketa tiek izsniegta pēc metožu pasniegšanas un praktisko darbu izpildes, kā arī anketa tiek izsniegta tām klasēm, kurās netika izmantota neviena no metodēm.
6. Pēc anketu aizpildīšanas notiek datu apkopošana. Tiek aprakstītas katras profesiju izpētes metodes priekšrocības un trūkumi, kā arī tiek salīdzināti apkopotie dati un aprakstītas profesiju izpētes metodes, kā arī tās klases, kurām netika izmantotas šīs profesiju izpētes metodes.
7. Pētījuma noslēguma tiek veikti secinājumi par darbu kopumā.

Saīsinājumu saraksts:

IZM – Izglītības un Zinātnes ministrija

IKVD – Izglītības kvalitātes valsts dienests

VISC – Valsts izglītības satura centrs

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development jeb Ekonomiskās Sadarbības un Attīstības organizācija

KIPNIS – Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā

VIAA – Valsts izglītības attīstības aģentra

ESF – Eiropas Sociālais fonds

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

TVG – Talsu valsts ģimnāzija

STEM – Science, Technology, Engineering and Mathematics jeb tehniskās prasmes

MK – Ministru kabinets

Darba struktūra:

Darbā ir ievads, teorētiskā daļa ar divām nodaļām, un empīriskā daļa, kuras ietvaros veikts pētījums divās skolās ar anketēšanas palīdzību, ko izpildīja 129 respondenti. Darba satura apjoms ir 43 lappuses, tas sastāv no ievada, 3 nodaļām un tam pievienoti 8 pielikumi. Darbā ietverti 6 attēli, 3 tabulas un 19 izmantotās literatūras un informācijas avoti.

1. Tālākizglītības piedāvājuma apzināšana un izvēles veikšanas motivācija skolēnos

1.1. Tālākizglītības iespējas un pieprasījums

“Dizains un Tehnoloģijas” un “Inženierzinības” ir jauni mācību priekšmeti, kas radīs modernu un mūsdienīgu izpratni par profesionālās izglītības priekšrocībām mūsdienu jauniešos.

Jau tagad ir liels disbalanss starp darba tirgus pieprasījumu un izglītības sistēmas piedāvājumu, kur STEM nozaru jaunie profesionāļi ir izteikti pieprasītāki un trūkst. Izglītības sistēmai ir jāmainās atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un jāspēj radīt pastiprināta interese par STEM nozarēm jauniešos jau pamatskolā. Nespēja piesaistīt vairāk studentu STEM nozarēm var radīt ilgtermiņa negatīvu ietekmi uz valsts ekonomisko perspektīvu (S.Raymond Ting, Yu-Fai Leung, Kevin G.Stewart, A.C.Smith, 2012).

Interese par Profesionālo izglītību jāsāk pakāpeniski veidot pamatskolās no 7. klases, un jāpozicionē kā moderna, mūsdienīga karjeras attīstības iespēja ar garantētu darbu un plašām iespējām savu biznesu attīstībā nākotnē, kā arī ar iespēju turpināt izglītoties.

Trešdaļa jauniešu, kas uzsāk mācības profesionālās izglītības iestādē, tās nepabeidz (skatīt 1.1. tabulu), līdz ar to rodas mazkvalificēts darba spēks, kas ļoti bieži emigrē uz ārzemēm (CSP, 2020). Lai šo problēmu mazinātu, Saeimas Izglītības un zinātnes komisijā nozares pārstāvji sprieda par to, kā pilnveidot profesionālās izglītības sistēmu un celt tās prestižu sabiedrībā (Fedotova, 2021). Vairāki Saeimas sēdes debatētēji Saeimas Izglītības un zinātnes komisijā norādīja, ka viena no būtiskākajām problēmām attiecībā uz profesionālās izglītības iestādēm ir to zemais prestižs sabiedrības acīs, ka ir jābūt augsta līmeņa komunikācijai sabiedrībā par profesionālās izglītības prestižu. Un, ja jauniešu izpratnē šī izglītība nav "trendīga" un viņu vidē tā nav prestiža, tā ir problēma, kā arī pieprasījums pēc mazkvalificēta darba spēka ir būtiski zemāks nekā šā brīža sistēma piedāvā. Šādi cilvēki darba tirgū nebūs vajadzīgi. Izglītības un nodarbinātības eksperts atzīmēja, ka šobrīd visai sabiedrībai kopīgi jāstrādā pie kopējās domas virzīšanas, lai profesionālo izglītības iestāžu prestižu uzlabotu. Būtiski ir jādoma par to, kā panākt, lai jauniešiem būtu pilnvērtīga informācija par izglītības iespējām, kā arī būtiski saprast skolēna stiprās puses un talantus. Savukārt izskaust vajadzētu priekšstatu, ka profesionālās izglītības iestādēs mācās tie, kas netika vidusskolā vai augstskolā (Fedotova, 2021).

Profesionālo izglītības iestāžu izglītojamie, uzņemtie un beigušie audzēkņi pēc izglītības programmas 2018 – 2020 (CSP, 2020)

Gads	Uzņemtie studenti, skaits	Absolvējušie, skaits	Mācības priekšlaikus beigušie, skaits	Absolvējušie audzēkņi, %
2018	11680	7705	3975	66%
2019	11139	6370	4769	57%
2020	10924	6000	4924	55%

Arī autori uzskata, ka jauniešiem profesionālā izglītība Latvijā pārsvarā nav saistoša tās zemā prestiža dēļ. Eksistē arī sen kultivēts stereotips par augstāko izglītību kā nākotnes panākumu nodrošinājumu pilnīgi visiem, nešķirojot jauniešus pēc to reālajām spējām un interesēm. Lai pārlicinātos vai šāds uzskats pastāv un ir pastāvējis arī citos daļas sabiedrības uzskatos, kā arī priekšstats, ka profesionālās izglītības iestādēs mācās tie, kas netika vidusskolā vai augstskolā, autori veica nelielu pētījumu caur anketēšanu starp respondentiem no 30 līdz 57 gadu vecumiem. Kopīgais skaits respondentu bija 22, bet visi respondenti apgalvoja tieši šo pašu kultivēto stereotipu un priekšstatu sabiedrībā, ka profesionālā izglītība nav prestiža. Autori vēlas minēt viena respondenta pieredzi detalizētāk par to, kā tika kaunināts un iztaujāts kādēļ ar tik labām sekmēm ir devies uz profesionālo vidusskolu pēc pamatskolas beigšanas, ka tam nebūšot nākotne, bet autoru respondentam bijusi stingra nostāja par savu izvēli doties mākslas virzienā, izglītojoties profesionālajā vidusskolā. Pēc profesionālās izglītības esot turpinājis izglītoties augstskolā uzņēmējvadību un šobrīd šim respondentam ir savs uzņēmums, kura prece tiek pieprasīta visā pasaulē. Konkrēti šim respondentam nebija zināšanas kā radīt savas jaunās idejas produktu, bet zinot produkta tapšanas soļus citāda produkta tapšanas tehnoloģiskos procesus, tas ir palīdzējis izprast un izziņāt, kur meklēt un apgūt papildus prasmes, kuras nepieciešamas. Un tādi ir ārkārtīgi daudzi stāsti dzirdēti un arī no lielākās daļas šo respondentu. Lai gan daudziem uzņēmējiem ir sakritusi apgūtā profesionālā specialitāte ar šī brīža vadīto uzņēmuma novirzi vai arī strādā kādā no uzņēmumiem kā augsti novērtēti speciālisti ar savu iegūto profesionālo izglītību zināšanām. Jo, pēc autoru domām, par izcilu kādas nozares uzņēmuma vadītāju ir gandrīz neiespējami kļūt pēc vienkāršas vidusskolas un augstskolas

beigšanas, nepārzinot attiecīgās profesionālās iemaņas. To arī pierāda statistika cik daudz bezdarbnieki ir tieši parastās vidusskolas studenti un bez konkrētas profesionālās novirzes apgūtas uzņēmējvadības augstākās izglītības studenti (CSP, Centrālā statistikas pārvalde, 2020). Tomēr autoru izvirzītā galvenā problēma zemajai jauniešu atsaucībai un iesaistei profesionālajā izglītībā pēc pamatskolas ir tieši pilnas izpratnes trūkums par profesionālās izglītības iespējām un priekšrocībām mūsdienās. Pamatskolā mazā apmērā tiek apgūtas “Profesionālās izglītības” pamati un ievirzes, tāpēc jauniešiem pēc pamatskolas beigšanas ir neliela nojausma kas tiks mācīts profesionālajās izglītības iestādēs un kādas priekšrocības var sniegt profesionālā izglītība karjeras attīstībā. Klasisko akadēmisko augstskolu reklāmas aktivitātes ir uzvarējušas cīņā par jauniešu piesaisti un pat vērienīgās investīcijas profesionālās izglītības sistēmas reformā un bāzes vietu modernizācijā nav īpaši veicinājušas profesionālās izglītības popularitātes pieaugumu (CSP, 2020).

Kopš 2009.gada IZM ar darba devējiem mērķtiecīgi strādājusi, lai jauniešu acīs arodskolas padarītu iekārojamas. Izmantojot 183 miljonus eiro no ES naudas, izveidoti 19 profesionālās izglītības kompetenču centri – apvienotas, izremontētas arodskolas ar modernu tehniku (Inga Sprinģe, Re:Baltika, 2017).

Tas ir nostrādājis. Audzēkņu skaits arodskolās katru gadu pieaug, pērn sasniedzot 39% no visiem skolēniem. Valsts, iedvesmojusies no industriālās Vācijas parauga, vēlas, lai 2020.gadā puse no Latvijas skolēniem mācītos arodskolās (Inga Sprinģe, Re:Baltika, 2017).

Tomēr, apmēram 5000 audzēkņi katru gadu nepabeidz arodskolas, liecina Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) dati. Lielākā daļa ir jauni vīrieši. Visvairāk izkrīt pirmajā semestrī, kad no skolām pazūd 42% no visiem nepabeigušajiem. Viņi viļšas specialitātē, mācības izrādās pārāk grūtas, pašiem vai ģimenēm trūkst naudas, skaidro “Re:Baltica” intervētie skolotāji un audzēkņi. Savukārt vidusskolās atbirst tikai 1,5%. Kāpēc tāda atšķirība? “Re:Baltica” apkopotie fakti ļauj secināt: arodskolās nonāk jaunieši ar vājākām sekmēm vai uzvedības problēmām, kurus vidusskolas nevēlas redzēt, lai nebojātu līmeni. Bieži tas notiek ar pamatojumu: lai iemācās vismaz amatu. Savukārt arodskolas nav gatavas darbam ar šiem jauniešiem, no kuriem daudzi nāk no ģimenēm, kur vecāki nespēj vai neprot atbalstīt savus bērnus (Inga Sprinģe, Re:Baltika, 2017).

Autori secina, ka arodskolās slodze ir dubulta, jo jāapgūst vidusskolas priekšmeti un arods. Sanāk tāds kā apburtais loks - prasības un mācību apjoms skolās lielāks kā vidusskolās, bet uz arodskolām iet tie, kam sekmes vājākas. Pēc autoru domām, tas ir loģiski, ka vairums padodas un atkrīt. Tātad atliek celt arodskolu prestižu, lai uz profesionālām vidusskolām dodas spēcīgākie un tādi, kuriem tas patiešām interesē, padodās un līdz ar to spēj tikt līdzī, nevis zemā

prestīža dēļ baidās no profesionālās izglītības un nedodās apgūt padziļinātāk un izkopt savus talantus, kas papildus sagādā prieku, darot to, kas patīk.

Viscaur Eiropai, pilsētas cīnās ar tehnisko prasmju (STEM izglītība) un talantu trūkumu. Daži prognozē, ka starp 2016. un 2025. gadu, tehnoloģiju nozarē būs aptuveni 7 miljoni darba vietu piedāvājumu. Kamēr pieprasījums pēc cilvēkiem ar tehnisku izglītību turpina pieaugt, cilvēku skaits, kas izvēlas turpināt tehnisku izglītību, turpina mazināties. Uz doto brīdi nozares kopaina STEM tehniķiem ir diezgan slikta. Šīs situācijas iemesli ir grūti skaidrojami, un tos nav iespējams atrisināt ar vienas organizācijas palīdzību (Business Academy, 2021).

Jauniešiem būtu svarīgi uzsvērt arī to, ka pirmās profesijas izvēle nebūt nav nodarbošanās visa mūža garumā. Pēc respondentu aptaujas, autori arī secina, ka paaudzēm mainoties no padomju laikiem joprojām nāk līdzī šis stagnātiskais viedoklis, ka pusaudzīm ir jāizvēlās profesija visai savai dzīvei un, ka tikai ar zema līmeņa zināšanām un spējām nācās mainīt profesiju dzīves laikā. Otrs stagnātiskais uzskats, kas seko līdzī no padomju laikiem, kas tika minēts arī Saeimas Izglītības un zinātnes komisijā, ir, ka tikai gudri cilvēki mācās vidusskolā un augstskolā un tikai ar zemiem sekmju rādītājiem pēc pamatskolas dodās taisnā ceļā uz profesionālo skolu vai tehnikumu, kas, tā laika uztverē, automātiski ierindoja jaunieši jau zemākā kategorijā. Ir svarīgi mainīt šos vecos stereotipus un sniegt jauniešiem iedvesmojošu pārliecību, ka primāru profesionālo iemaņu apgūšana reizē ar vidusskolu ir milzīgs ieguvums un, ka jaunieši sasniedzot pilngadību un beidzot tehnikumu vai profesionāli tehnisko vidusskolu būtu jau spējīgs uzsākt patstāvīgu dzīvi un reizē ar vidusskolas izglītību būs ieguvis profesionālās zināšanas un nedaudz praktiskās iemaņas. Kā jau autori minēja, ka par izcilu kādas nozares vai uzņēmuma vadītāju ir gandrīz neiespējami kļūt pēc vienkāršas vidusskolas un augstskolas beigšanas, nepārzinot attiecīgās profesionālās iemaņas. Apgūstot profesiju reizē ar vidusskolu, paplašinās jaunieša redzes loks un praktiskā izpratne gan par izvēlēto profesiju, gan ekonomiku, biznesa vadīšanu un citām iemaņām. Jauniešiem veidojās lielāka iespēja atrast savu šī brīža aicinājumu, kurā virzīties un attīstīties.

Lai kur neskatītos Eiropas robežās, ir atrodami pārliecinoši pierādījumi par tirgus nepilnībām (Business Academy, 2021):

- **Piedāvājuma pusē:** arvien mazāk cilvēku redz tehniskās karjeras iespējas kā pievilcīgas un pārliecinošas;
- **Piedāvājuma un pieprasījuma savstarpējā sakarībā:** daudzi pasniedzēji atzīst, ka nejūtas pietiekami kvalificēti, lai mācītu tehniskās prasmes, nejūtas pārliecināti savā izpratnē par tehniskās nozares karjeras iespējām, lai arī,

daudzas dalībvalstis ir atzinušas, ka tā ir problēma, kurai ir nepieciešams risinājums, kā arī

- **Pieprasījuma pusē:** ir noskaidrots, ka tikai 14% mazo un vidējo uzņēmumu izmanto internetu, lai pārdotu savu produkciju un pakalpojumus, un mazāk par 2% Eiropas uzņēmumu šobrīd aktīvi izmanto attīstīto digitālo tehnoloģiju vilni, kā, piemēram, mobilās komunikācijas, sociālos tīklus, mākonu, lielo datu analītiku un “lietu” internetu.

Ja laikus netiks strādāts pie reformām izglītībā, tostarp un jo īpaši mūžizglītībā, mēs attapsimies, ka mums ir tehnoloģiski attīstītas un augsti apmaksātas darbvietas, kuras liela daļa ekonomiski aktīvo cilvēku aizpildīt nespēj, jo viņu prasmes ir neatbilstošas, savukārt viņu prasmēm atbilstoša darba tirgus piedāvājuma nav. Diemžēl jau pašlaik ir pazīmes, ka mūsu darba tirgū šādas tendences parādās. Jo dziļāka kļūs plaša saistībā ar darbaspēka piedāvājuma atbilstību pieprasījumam, jo grūtāk būs to pārvarēt nākotnē (K.Purmalis, 2021).

Nozīmīgs izaicinājums ir kļūst mītu, ka darba tirgū var veiksmīgi funkcionēt tikai ar vidējo vispārējo izglītību. Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas datiem, 35% vidusskolēnu neturpina izglītošanās procesu ne studējot, ne kādos izglītojošosursos (CSP, Centrālā statistikas pārvalde, 2020). Vidusskola būtībā ir sagatavošana augstākajai izglītībai, ja vidusskolas absolvents neturpina savu izglītības procesu studējot, tie ir velti iztērēti trīs gadi, kā arī velti tērēti valsts līdzekļi.

Visefektīvākais risinājums būtu līdz minimumam samazināt to skolēnu īpatsvaru, kuri darba dzīvē dodas vien ar pamatskolas vai vidējo vispārējo izglītību. Šādiem cilvēkiem iekļauties darba tirgū kļūst arvien grūtāk. Primāri tas ir Izglītības un zinātnes ministrijas uzdevums, taču neiztikt arī bez Labklājības ministrijas un pašvaldību sociālo dienestu iesaistes. Tāpat tas ir kopējs valdības un Saeimas uzdevums – visiem valsts iedzīvotājiem nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi izglītībai (K.Purmalis, 2021).

Autori uzsver, ka pastāv maldīgs priekšstats no pagājušā gadu desmita, ka pabeidzot jebkuru augstskolu būs nodrošināts labi apmaksāts un vadošs darbs. Šāds pieņēmums daļēji strādāja līdz apmēram 2010. gadam, jo tad darba tirgū 30gadnieki bija ar pilnīgi citām zināšanām un prasmēm, nekā tā brīža 50gadnieki ar Latvijas PSR laikos iegūto izglītību un pieredzi (CSP, Centrālā statistikas pārvalde, 2020). Mūsdienās situācija ir mainījusies, izlīdzinājusies starp paaudzēm un darba tirgū ir daudz zinošu, labu izglītību ieguvuši cilvēku, tāpēc darba pieredze, it īpaši profesionāla aroda pieredze un zināšanas tiek vērtētas augstāk par kārtējo starptautisko akadēmisko diplomu.

Ekonomikas ministrijas darbaspēka pieprasījuma prognoze 2025. gadam liecina, ka sociālajās un humanitārajās zinātnēs būs 11 000 cilvēku liels darbaspēka pārpalikums. Savukārt 17 000 cilvēku liels iztrūkums būs pēc cilvēkiem, kas ieguvuši augstāko izglītību STEM nozarē, kā arī 31 000 liels iztrūkums būs pēc cilvēkiem ar profesionālo vidējo izglītību (Fedotova, 2021).

Balstoties uz šīm Ekonomikas ministrijas prognozēm, autori uzskata, ka izglītības sistēmai ir jāmainās un būtiski jāceļ profesionālās izglītības prestižs kā arī jāveicina jauniešu izpratni par profesionālo izglītību kā tādu jau no 7. klases. Tieši “D&T” un “Inženierzinības” kā mācību priekšmetam ir jābūt kā virzītājspēkam un ieinteresētības radītājam jauniešos turpināt savas studijas profesionālajā jomā, no sākuma apgūstot konkrētu arodu un tad jau turpinot izglītoties augstākajā izglītībā STEM nozarē, paralēli uzkrājot reālajā darba vidē balstītu aroda pieredzi, zināšanas un biznesa kontaktus.

Pamatojoties uz OECD Pisa pētījumiem (OECD, 2020) cik liela daļa skolēnu katru gadu izkrīt no izglītības lauciņa, līdz ar to liela daļa šādi cilvēki dzīvē sasniedz mazāk un tas ietekmē arī nākamo paaudzi, jo ir izpētīts, ka bērni no ģimenēm, kur vecākiem ir zems izglītības līmenis, arī paši sasniedz zemākus sasniegumus nekā bērni, kuru vecāki ir ar augstāko izglītību.

Svarīgi, lai cilvēks strādātu darbu, kas viņam sniedz gan morālu gandarījumu, gan pietiekamu finansiālu nodrošinājumu. Gandarījuma un apmierinātības sajūtu cilvēkam var sniegt darbs, kurā viņam ir iespēja īstenot savas spējas un potenciālu. Tas nodrošina cilvēka pozitīvu attieksmi pret savu darbu un darba pienākumiem, kā arī garantē augstu darba produktivitāti un kvalitāti. Strādājot darbu, kas pienācīgi tiek atalgots, cilvēks jūtas novērtēts un apmierināts. Pietiekams finansiāls nodrošinājums cilvēkam dod iespēju uzturēt sevi un savu ģimeni, pilnvērtīgi un kvalitatīvi atpūsties, attīstīties garīgi, personiski un profesionāli. Arī studijas un mācības ir darbs. Lai neatpaliktu no pastāvīgi mainīgās darba pasaules un saglabātu savu konkurētspēju darba tirgū, mūsdienās ikvienam ir jāmacās nepārtraukti, visas dzīves garumā (VIAA, 2009).

Izvēloties savas profesionālās karjeras virzienu un profesiju, jāņem vērā trīs būtiski nosacījumi:

- lai profesija būtu interesanta un saistoša,
- lai profesija atbilstu spējām,
- lai varētu atrast darbu šajā profesijā.

Plānojot savu personīgo dzīvi, veidojot profesionālo karjeru un izvēloties profesiju, ir svarīgi saprast — ko pats cilvēks GRIB, VAR un ko VAJAG sabiedrībai (VIAA, 2009).

1.2. Karjeras izglītības programmu nodrošinājums skolās

Ir izstrādāts ESF nacionālās programmas projekts “Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā” (KIPNIS). Karjeras izglītības darbs ir kļuvis aktīvāks, sistemātiskāks un pēctecīgāks skolās, kurās administrācija un rajonu izglītības pārvaldes ir atbalstījušas šo darbības virzienu.

Karjeras izglītība ir plānots pasākumu, kursu un programmu nodrošinājums izglītības iestādēs, lai palīdzētu izglītojamiem attīstīt prasmes savu interešu, spēju un iespēju samērošanā, savu karjeras mērķu izvirzīšanā, karjeras vadīšanā; sniegtu zināšanas un izpratni par darba pasauli, tās saikni ar izglītību, par karjeras plānošanu un tālākizglītības iespējām, kā arī nodrošinātu efektīvu dalību darba dzīvē.

Projekta darbības laikā vispārējās izglītības iestādēs ir paredzēts īstenot karjeras atbalsta pasākumus iestāžu izglītojamiem, tai skaitā karjeras informācijas izplatīšanu, karjeras izglītības un karjeras konsultāciju īstenošanu.

Projekta īstenošanas rezultātā, izmantojot Projekta laikā uzkrātās zināšanas, pieredzi, metodiskos materiālus, plānots panākt, ka:

1. Karjeras izglītības saturs tiek integrēts īstenoto izglītības programmu saturā;
2. Izglītības iestādēs ir izstrādāta secīga karjeras izglītības programma kā integrēta izglītības iestādes darba sastāvdaļa;
3. Izglītojamiem tiek sniegta vispusīga informācija par dažādām profesijām, tiek organizēti kvalitatīvi karjeras izglītības pasākumi visām izglītojamo vecumgrupām;
4. Izglītības iestāde plāno un regulāri, mērķtiecīgi palīdz izglītojamiem apzināt savas spējas un intereses, sniedz konsultācijas un atbalstu profesijas izvēlē.

Tomēr kopumā izglītības sistēmā karjeras izglītības īstenošana vispārīzglītojošajās un profesionālajās skolās vēl nav kļuvusi par visā mācību procesā integrētu pasākumu kopumu, kurā katrs pedagoģiskais darbinieks pilda savu lomu. Daudzviet karjeras izglītības īstenošana notika pēc brīvprātības principa. Skolās, kurās karjeras izglītības programma tiek īstenota, pasākumi vairāk tiek vērsti iespējamo nodarbinātības aspektu izzināšanai. Nav vērojama pietiekama saskare ar pasākumiem, kas veicinātu motivāciju mācīties, lai uzlabotu sekmību un samazinātu mācību programmu nepabeigušo skolēnu skaitu, lai palīdzētu skolotājiem un vecākiem apgūt mūsdienīgas prasmes, atbalstot bērnus viņu tālākās izglītības izvēlē. Karjeras atbalsta pasākumi visbiežāk tiek organizēti klašu grupām, piemērojot tos “vidējam” skolēnam,

un šie pasākumi bieži vien ir ne visai efektīvi riska grupas vai īpaši apdāvinātajiem bērniem un jauniešiem. Ļoti nedaudzās skolās strādā profesionāls karjeras konsultants (VIAA, 2009). Karjeras konsultants ir speciālists, kurš konsultē, informē un izglīto cilvēkus karjeras attīstības jautājumos, sniedz atbalstu karjeras plānošanā un veidošanā, kā arī palīdz attīstīt karjeras vadības, tai skaitā, darba meklēšanas prasmes.

Karjeras konsultēšanas laikā ir iespējams (Karjeras konsultants, 2021):

- Izzināt savas intereses, vēlmes, prasmes, talantus.
- Apgūt darba meklēšanas prasmes.
- Sagatavot kvalitatīvu CV un motivācijas vēstuli.
- Izvēlēties personībai piemērotāko profesiju.
- Izvēlēties piemērotāko studiju programmu un augstskolu.
- Plānot tālākizglītības ceļu.
- Veikt prakses vietu piemeklēšanu.
- Organizēt darba (profesiju) izmēģinājumus.
- Veikt citas ar karjeras veidošanu un plānošanu saistītās darbības.

Autori vairāk interesējoties par dažādajām iespējām kā skolēniem izzināt savas intereses, vēlmes, prasmes un talantus, izprotot dažādo profesiju specifiku, saprot, ka ir par šo domāts un ir arī atrodamas dažādas iespējas un atbalsti, bet pēc skolēnu 7. - 9. klašu neformālas aptaujas izrādās, ka par to nav informēti. Šī informācija nav visur pieejama, ja to īpaši nemeklē un visās skolās nav izstrādātas programmas karjeras izglītības īstenošanai. Tādēļ autori uzskata, ka šī būtu lieliska iespēja jaunajā mācību priekšmetā "Dizains un tehnoloģijas" iesaistīt atbilstošas profesiju izpētes metodes ar veicamajiem uzdevumiem, kas veicinātu skolēnu izpratni par dažādo profesiju specifiku jeb dažādajām prasmēm, kas integrējas profesijās, un veicinātu ieinteresētību profesionālajā izglītībā.

Lai skolēnus sagatavotu efektīvai pārejai no skolas uz pieaugušo darba dzīvi, skolām ir jānodrošina saviem skolēniem aizvien daudzveidīgāks un lielāks mācīšanās pieredžu skaits. Visaptverošas karjeras izglītības programmas ieviešana skolā ir rūpīgi jāplāno (VIAA, 2009).

Karjeras izglītības mērķis ir organizēt izglītības saturu un izglītības ieguves procesu, nodrošinot izglītojamajam pašizpēti, karjeras izpēti un karjeras plānošanai un vadīšanai nepieciešamo pamatzināšanu un pamatprasmju apguvi, radīt pamatu savlaicīgu, apzinātu un ar iespējām līdzsvarotu personīgo lēmumu pieņemšanai par turpmāko izglītību.

Karjeras izglītība ir harmoniski jāintegrē visā izglītības procesā, lai nodrošinātu plānotu un pēctecīgu pasākumu kompleksu, kas palīdzētu jauniešiem noteikt savas karjeras izglītības vajadzības, apzināti izvēlēties līdzekļus savas karjeras plānošanai nevis epizodiski,

bet caurviju un veselumā, izmantojot izglītības procesa un programmas līdzekļus (VIAA, 2009).

Autori uzskata, ka būtu liels pienesums mācību procesam, ja šādas profesiju izpētes metodes tiktu veidotas un integrētas mācību procesā. Šādas profesiju izpētes metodes harmoniski integrētos jauno mācību priekšmetā “Dizains un tehnoloģijas”. Un šo mācību priekšmetu var lieliski papildināt apgūstamās tēmas ar dažādo prasmju izpratni dažādajās profesijās, kā arī prasmes, kuras pārklājās un ir nepieciešamas vairākās profesijās. Tieši šie priekšmeti ir piemēroti kā karjeras izglītības programmas papildinājums jeb sadarbības veidošanai. ESF nacionālās programmas projektam “Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā” (KIPNIS) ir izveidoti pieejami video seriāli youtube kanālā, kuri ir valsts izglītības attīstības aģentūras uzdevumā veidoti, par profesionālo izglītību. Katrā seriālā ir apskatīta kāda no profesionālo izglītību profesijām, kur tiek rādīts izglītojamo audzēkņu mācību process, iekārtas un to izmantošana, kā arī īsi fragmenti no uzņēmumiem, kur audzēkņi iet praksēs. Šie video lieliski papildinātu jauno mācību priekšmetu “Dizains un tehnoloģijas”, kā arī var veidot sadarbību ar karjeras izglītības programmu. Lai izglītotu sabiedrību, tai skaitā skolēnus, tiek veidoti dažādi materiāli, kas palīdz iepazīt dažādu profesiju specifiku, piemēram, ir izveidota īsfilma par galdniecības profesiju: <https://www.youtube.com/watch?v=510-GvpIfeM> Šie materiāli var noderēt skolotājiem, karjeras konsultantiem, lai iepazīstinātu skolēnus ar dažādām profesijām, bet tas netiek veikts integrējot mācību saturā.

1.3. Iespējas kā uzzināt un izprast dažādās profesijas un to apguves iespējas

Veidi un iespējas, kuras palīdz skolēniem izvēlēties tālāko izglītību (skatīt 1.2. tabulu):

- Projekts “Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā” (KIPNIS) (VIAA, 2009).
- “Atvērto durvju dienas” ikgadējie pasākumi skolās (NIID, 2021).
- “Ēnu dienas” projekta nedēļās (TVG, 2021).
- Bezmaksas lekcijas tiešsaistē šobrīd piedāvā “*Start Strong*” (Arhomkins, 2021)
- Video lekcijas par dažādām tēmām, ieskaitot karjeru, pieejamas arī *LU Open Minded* (Minded, 2021).
- “11 humans” mācību spēle “Atrodi savu aizraušanos” (Zarmass Zuarguss, 2021).

Profesiju izpētes metožu apkopojums

1.2. tabula

Metode	Ēnu diena	Atvērto durvju diena	Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā	“Start Strong” piedāvā lekcijas tiešsaistē	LU Open Minded video lekcijas par karjeru	“11humans” mācību spēle “Atrodi savu aizraušanos”
Īss apraksts	Skolēns vienu dienu seko profesionālim tā ikdienā	Prof.izgl.iestādes organizē iespēju interesetiem apskatīt telpas un iegūt visplašāko informāciju par interesējošo studiju programmu	Tiek organizēti klašu grupām, pasākumi vairāk tiek vērsti iespējamo nodarbinātības aspektu izziņai	Interaktīva apmācība par karjeru, uzņēmējdarbību un personības attīstību, kuru vienkāršā un saprotamā veidā pasniedz uzņēmēji, diplomāti, sabiedrisko attiecību, personālatlases u.c. jomu profesionāļi	Iespēja noskatīties divpadsmit lieliskas lekcijas, izpētīt papildmateriālus un iepazīties ar LU Open Minded tiešsaistes studiju iespējām	Sociālais mācību tīkls, kas palīdz realizēt dzīvē cilvēka iedzimto potenciālu – atrast savu īsto darbu, kā arī apgūt prasmes un iemaņas, kādas ir noderīgas ne tikai darba vidē, bet arī ikdienas dzīvē
Regularitāte (cik bieži tiek veikta)	Vienu reizi gadā, parasti februārī	2-3 dienas gadā, parasti maijā	Skolā izstrādāts laika plāns, balstoties pedagogu iesaistē un aktivitātē	Jebkurā brīdī ir iespēja apskatīt ierakstus youtube kanālā, kas tiek regulāri papildināti	Jebkurā vēlamā brīdī, lekciju cikls, ko vēlams iziet vienreiz	Tiek piedāvāts konkrēts spēles sākuma datums un ilgums – līdz 2 nedēļām
Metodes īstenošanas vide	Profesionāla darba vietā	Profesionālās izglītības iestādes mācību telpās	Skola, kur mācās skolēni	Jebkur ar ierīci un interneta pieslēgumu	Jebkur ar ierīci un interneta pieslēgumu	Jebkur ar ierīci un interneta pieslēgumu
Pieejamība – kurš var veikt	Jebkurš 1.-12.klases skolēns	Jebkurš skolēns, parasti 9. un 12.klašu skolēni	Jebkurš skolēns, parasti 8. līdz 12.klašu skolēni	Jebkuram interesentam, bezmaksas lekcijas un ieraksti	Jebkuram interesentam, bezmaksas lekcijas	Jebkuram interesentam, maksas pakalpojums
Priekšnosacījumi/sagatavošanās	Skolēns raksta motivācijas vēstuli un iesniedz elektronisku pieteikumu	Skolēns pats izpēta vai karjeras konsultants/klases audzinātājs iepazīstina ar skolas specifiku un aptuvenopiedāvājumu	Karjeras konsultants vai audzinātājs veic skolēnu sagatavošanu uzdevumam	Nav nepieciešama sagatavošanās	Nav nepieciešama sagatavošanās	Nepieciešams veidot izpratni par profesiju specifiku, lai spētu līdzdarboties un izpildīt visus spēles uzdevumus
Kā skolēns iegūst informāciju par profesiju/izglītības iestādi	Veic novērojumus, uzdod sev interesējošus jautājumus	Veic novērojumus, iesaistās sarunās ar audzēkņiem un pasniedzējiem sev interesējošiem jautājumiem	Skolēns veic sevis izziņāšanas aktivitātes, iespēju apzināšanās aktivitātes un veido secinājumus, kā citi cilvēki pieņem lēmumus	Veic novērojumus, iegūst atbildes uz sev interesējošiem jautājumiem	Skolēns veido secinājumus par sev interesējošiem jautājumiem	Piedaloties spēlē, kas ilgst divu nedēļu garumā ik dienu ar konkrētiem uzdevumiem, kas jāpilda rakstiski un jāpielieto sadzīvē izziņina sīkāk savas intereses

Iespējas un piedāvājumi ir vairāki, kas palīdz skolēniem izvēlēties tālāko izglītību, bet izprast dažādo profesiju dažādās prasmes, kuras integrējas tajās, tik detalizēti tās neveido pakāpenisko izpratni, kas skolēniem liktu papildus analizēt un veidot secinājumus, lai veidotos nepieciešamā izpratne. Vienā konsultācijā ar karjeras konsultantu vai skolās atvērto durvju dienās, skolēnam izpratne līdz galam tāpat var neveidoties, jo skolēns pilnībā nespēj tik ātrā tempā izanalizēt un izsecināt tik detalizēti visu iegūto informāciju, lai veidotos nepieciešamā izpratne. Autori uzskata, ka tas būtu nepieciešams veidot jau no 7. klases pakāpeniski ar padziļinātu izpratnes veidošanas uzdevumiem, jo tas ir tas vecums, kad skolēns sāk apzināties un izprast lietas padziļinātāk.

Ne tikai projekts “Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā” (KIPNIS) palīdz skolēniem veikt tālāko izglītības izvēli pēc savām interesēm, vēlmēm, prasmēm un talantiem, bet arī skolu “Atvērto durvju dienas” ikgadējie pasākumi, kuros skolēniem ir iespēja izstaigāt un apskatīt izglītības iestādi, kā arī “Atvērto durvju dienas” pasākumos var iegūt visplašāko informāciju par interesējošo studiju programmu un pašu izglītības iestādi. Tā ir iespēja uzzināt par studiju iespējām detalizētāk (apgūstamajiem profesionālajiem priekšmetiem, programmu priekšrocībām, moduļiem, norisi, uzņemšanas prasībām u.c.), iepazīties ar programmas mācībspēkiem un klātienē uzdot sev interesējošos jautājumus. Vēl viens līdzīgs pasākums skolās ir “Ēnu dienas” projekta nedēļā.

Ēnu diena ir pasaulē atpazīstama un atzīta Junior Achievement karjeras izglītības programma 1.-12. klašu skolēniem, kuras laikā skolēni apmeklē kādu darba vietu un 4 – 6 stundu garumā vēro interesējošās profesijas pārstāvja darba ikdienu. Latvijā Ēnu diena ir biznesa izglītības biedrības *Junior Achievement Latvia (JA Latvia)* reģistrēta preču zīme (TVG, 2021).

Ēnu dienas mērķis ir iepazīstināt skolēnus ar dažādu profesiju un nozaru prasībām, lai palīdzētu jauniešiem izvēlēties profesiju un atbilstoši sagatavotos darba tirgum.

Šī ir programma, kas jau daudzus gadus sekmīgi iekļauj izglītības procesā karjeras jautājumus, rosinot jauniešus plānot savu nākotni jau skolas laikā. Veidojot sadarbību starp skolu, sabiedrību un darba vidi, Ēnu diena sekmē jauniešu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū nākotnē.

Ja skolēns ir ieinteresēts un gatavs pašizglītoties, uzņemt papildus informāciju, tad ir lieliska iespēja izglītoties caur youtube kanālu, kur viena no iespējām ir klausīties “*Start Strong*”. Šobrīd tiešsaistē piedāvā bezmaksas lekcijas, labi zināmais pakalpojumu sniedzējs “*Start Strong*”. Start Strong ir interaktīva apmācība par karjeru, uzņēmējdarbību un personības

attīstību, kuru vienkāršā un saprotamā veidā pasniedz uzņēmēji, diplomāti, sabiedrisko attiecību, personālatlases u.c. jomu profesionāļi (Start Strong, 2021).

Video lekcijas par dažādām tēmām, ieskaitot karjeru, pieejamas arī *LU Open Minded*, kur aicina noskatīties divpadsmit bezmaksas lieliskas lekcijas, izpētīt papildmateriālus un iepazīties ar LU Open Minded tiešsaistes studiju iespējām (LU Open Minded, 2021).

“*11humans*” ir sociālais mācību tīkls, kas palīdz realizēt dzīvē Tavu iedzimto potenciālu – atrast savu īsto darbu, kā arī apgūt prasmes un iemaņas, kādas ir noderīgas ne tikai darba vidē, bet arī ikdienas dzīvē. Sociālais mācību tīkls ir veidots, balstoties uz neirozinātnes pamatprincipiem par to, kā mācīties vēl efektīvāk. Atšķirībā no citiem online mācību tīkliem, sociālajā mācību tīklā “*11humans*” viss notiek spēļu veidā. Šis sociālais mācību tīkls ir maksas pakalpojums. Un šāda veida spēles būtu grūti izprast skolēniem bez dažādu prasmju izpratnes profesijās (Zarmass Zuarguss, 2021).

Kā jau autori minēja, iespējas un piedāvājumi ir vairāki, kas palīdz skolēniem izvēlēties tālāko izglītību, bet izprast dažādo profesiju dažādās prasmes, kuras integrējas tajās, tik detalizēti tās neveido pakāpenisko izpratni. Tādēļ autori piedāvā savu variantu, kā ar dažādu profesiju izpēti metožu palīdzību ir iespējams izziņāt profesiju specifiku mācību laikā, apgūstot konkrētu tematu no 7. līdz 9. klašu jauno mācību priekšmetā “Dizains un tehnoloģijas”. Un tādēļ autori ir izstrādājuši profesiju izpēti metodes, kas ir atšķirīgas, bet arī zināmā mērā saistītas un līdzīgas ar tām, kuras jau iepriekš apskatījām, bet šīs profesiju izpēti metodes paredzētas pielietot regulāri sākot no 7. klases pēc katra jaunā temata, nevis reizi gadā tiek skolēni iesaistīti kādā no ēnu dienas projektu metodēm, kur tiek apskatīta viena profesija, un izpratne līdz galam tāpat var neveidoties, jo ne katru dienu profesijās ir pielietotas visas nepieciešamās prasmes, kuras integrējas konkrētajā profesijā. Kā arī viena diena skolu “Atvērto durvju dienas” pasākumā dod mazu ieskatu par profesiju specifiku, it sevišķi, ja skolēnam nav ne jausmas uz kuru virzienu doties. Šīs autoru profesiju izpēti metodes palīdzēs skolēniem pamanīt tās profesijas, kurās integrējas viņu spējas, vēlmes, prasmes un talanti, kas atvieglos skolēniem izvēli uz kurām skolām doties “Atvērto durvju dienās”. Kā arī autoru izstrādātās profesiju izpēti metodes ar dotajiem uzdevumiem, skolēniem liks papildus analizēt un veidot secinājumus, kas palīdzēs veidot lielāku izpratni.

Autori uzskata un vēlas veikt empīrisku pētījumu, kā mācību priekšmeta “Dizains un tehnoloģijas” apgūvē pēc programmas parauga integrēt profesiju izpēti metodes. Tas ir vēlams, jo tieši šajā mācību priekšmetā ir liela sasaite ar profesijām, kas darbojas produktu un citu risinājumu izveidē (VISC, 2020). “Dizainā un tehnoloģijās” tiek apgūtas prasmes, kas ir šo profesiju pamatā, tāpēc būtu nepieciešams profesiju izpēti metodes nevis apgūt atrauti no

mācību procesa, bet apgūt paralēli konkrēto prasmju apguvei, kas palīdz skolēniem apzināt savas stiprās puses un ieinteresētību konkrētu profesiju specifikā. Autoru mērķis ir salīdzināt profesiju izpētes metodes, kuras tiks integrētas jaunā mācību priekšmeta “Dizains un Tehnoloģiju” apgūvē, lai veidotu skolēnos lielāku izpratni par dažādajām prasmēm, kas integrējas profesijās. Šī diplomdarba uzdevums ir izanalizēt un uzsvērt jaunās programmas un autoru izveidoto metožu stiprās puses, kas detalizētāk izskaidro un var radīt interesi skolēnos saistīt savus nākotnes plānus ar profesionālo izglītību un jau konkrētu profesiju apgūšanu, pabeidzot pamatskolu. Šajā darbā autori radīs un testēs profesiju izpētes metodes kā praktiskus darba uzdevumus ar jauno programmu saistītu mērķu sasniegšanai, kas rada padziļinātāku izpratni par dažādo prasmju integrēšanos profesijās, kā arī izpratni un ieinteresētību profesionālos arodos.

2. Profesiju izpētes metožu izveide un aprobācija priekšmetā “Dizains un tehnoloģijas”

2.1. Metožu veidu izvēle

Autoriņiem bija svarīgi kā izglītēt skolēnus par profesiju sasaisti un zināšanu daudzpusīguma nepieciešamību jebkurā profesijā, kas palīdzētu veidot skolēnos izpratni kā veidojas jebkurš dizaina produkts vai pakalpojums pa posmiem un cik profesiju pārstāvji ir iesaistīti viena projekta realizēšanā sākot no produkta vai pakalpojuma idejas līdz to eksploatācijai. Līdz ar to skolēni spētu saskatīt kurās profesijās ir iespēja izmantot savas spēcīgākās puses, intereses, prasmes un talantus. Autoriem radās ideja par nepieciešamām metodēm balstoties arī uz aktuālo pamatizglītības standartu (“Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem”), kur ir iekļautas reālu uzņēmumu izpēte un analīze - sasniedzamais rezultāts no pamatizglītības standarta 7.pielikuma “Sasniedzamie rezultāti tehnoloģiju mācību jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi” sasniedzamais rezultāts uz 9.klases noslēgumu 9.3.4.4. “Pēta, kā uzņēmumi un dizaina risinājumu izstrādātāji plāno un īsteno inovācijas procesus un attīsta produktus” (MK, 2018). Kā arī autoriņiem bija svarīgi izstrādāt darbu, kas palīdzētu skolēnos celt prestižu profesionālajām izglītībām, lai jaunieši, kuriem ir interese un ir spējīgi konkrētā profesijā attīstīties, nebaidās un neatsakās no savām interesēm kaut kādu novecojušu stereotipu dēļ, kā arī veidot skolēnos izpratni par tālāk izglītības iespējām pēc profesionālās vidusskolas izglītības.

Autoriņiem pētīt un domājot kas ir tie veidi kā skolēns var uzzināt par dažādām profesijām un kādi varētu būt tie uzdevumi, kuri veicinātu jauniešos izpratni par dažādajām prasmēm, kas iekļaujās profesijās, radās ideja par trīs veidu metodēm:

- Intervija ar profesionāli jeb atbilstošas profesijas pārstāvi.
- Profesijas apguves iespējas - piedāvājuma jeb skolu izpēte.
- Projektu metode - informācijas meklēšana, iegūšana.

Metožu mērķis: profesijas izpēte - iedziļināšanās profesijā un tās specifikā. Iegūt izpratni par to, kādas prasmes integrējas vienā profesijā.

Intervijas jautājumi tika sadalīti trīs posmos:

1.daļa - demogrāfija, vecums, dzimums, stāžs, darba vieta, alga u.tml.

2.daļa - profesijas specifika, izglītību, prasmes, resursi. Kādi ir pienākumi. Vai patīk darba nianse,

3.daļa - personisko īpašību nozīme profesijā, ceļš līdz profesijai, motivācija.

Tā kā atvērto durvju dienas ir pāris mācību dienas gadā pēc 9.klases, bet interese par profesijām parādās jau 7. klasē, autoru piedāvātās metodes var izmantot jebkurā gada brīdī. Alternatīva informācijas meklēšana ir skolu izpētes metodes.

Tieši tāpat kā intervijas jautājumi tika sadalīti trīs posmos, tā arī skolu izpētes jautājumi tika sadalīti trīs posmos:

1.Skolu demogrāfija - cik daudz skolas to piedāvā, cik ilgi jāmacās, kādu diplomu iegūst.

2. Ko iemācās - prasmes, zināšanas, kompetence, kur vēl tādas prasmes un zināšanas noder. Ko man kā cilvēkam dod tas, ka es šo mācos?

3. Iespējas ar šādu diplomu kabatā - pieprasījums un iespējas Latvijā, ārzemēs.

Kā jau autori minēja, izprast dažādo profesiju dažādās prasmes, kuras integrējas tajās, piedāvātās iespējas skolās neveido tik detalizētu izpratni kā autoru izstrādātās metodes, jo metodes ar dotajiem uzdevumiem, skolēniem liek papildus analizēt un veidot secinājumus, kas palīdz veidot kvalitatīvāku izpratni. Jo, kā jau autori minēja, vienā konsultācijā ar karjeras konsultantu vai skolās atvērto durvju dienās, skolēns nespēj izanalizēt un izsecināt tik detalizēti visu iegūto informāciju tik īsā laika periodā, lai veidotos pilnībā nepieciešamā izpratne. Jo mācību procesā mācās darot un tā ir mācību procesa sastāvdaļa. Un šīs metodes ir piemērotas mācību priekšmetam "Dizains un tehnoloģijas". Autori uzskata, ka tas būtu nepieciešams veidot jau no 7. klases ar padziļinātās izpratnes veidošanas uzdevumiem, jo tas ir tas vecums, kad skolēns sāk apzināties un izprast lietas padziļinātāk. Un izpratne par profesiju specifiku un to dažādajām nepieciešamajām prasmēm, kā arī par dažādo profesiju klāstu, jāskā pakāpeniski veidot pamatskolās no 7. klases, to pozicionējot kā mūsdienīga karjeras attīstības iespēja ar garantētu darbu un plašām iespējām savu biznesu attīstībā nākotnē. Līdz ar to profesionālā izglītība potenciālajos studentos pozicionēsies kā moderna un interesanta karjeras izaugsmes iespēja un skolēni ar savu zināšanu un atbilstošu interešu stiprajām pusēm pie šī lēmuma nonāks patstāvīgi, caur "Dizains un tehnoloģijas" priekšmetā apgūto un pieredzēto mācību stundu ietvaros.

Šīs metodes ir paredzētas izmantot pēc katras jaunas apgūtās tēmas par atbilstošu profesiju. Piemēram, ja tēma būs par uzturu un gatavošanu, tad skolēni pētīs pavāra profesiju, bet, ja mācību priekšmeta tēma būs par apģērba modelēšanu un izgatavošanu, tad skolēni pēc tēmas pētīs apģērba tehnologa profesiju. Viena temata ietvaros ir iespēja apskatīt arī vairākas profesijas. Piemēram, ja tēma būs par uzturu un gatavošanu, tad var apskatīt tādas profesijas

kā, piemēram, konditors, pavārs, pasākumu organizētājs. Šoreiz autoriem sakrita pasniegtās tēmas 7. klasēm par kokmateriāliem - kā rotā kokmateriālu un kā apstrādā kokmateriālu, tādēļ autori nolēma skolēniem uzdot pildīt metožu uzdevumus par galdnieka jeb kokapstrādes meistara profesiju.

Autoriņem pētot dažādo metožu veidus un uztveres veidus, savu metožu izstrādāšanai izmantoja uzskatāmu tabulu veidā veidotus uzdevumus un sagatavotus jautājumus. Sākotnēji darbs tiek uzdots izpildīt skolēniem individuāli, kas ļauj katram skolēnam iedziļināties darbā atsevišķi. Intervijā informācija tiek pasniegta neparasti un netradicionāli no intervējamā, kas veicina skolēna uztveri un ieinteresētību, savukārt, skolu izpētes metodē tiek meklētas skolas, kur ir iespēja netradicionālā veidā meklēt atbildes un veidojas lielāka izpratne par skolām un skolu piedāvājumiem. Projekta metodē ir plašāka iespēja meklēt atbildes uz dotajiem jautājumiem tabulās, jo šajā metodē ir iespēja konsultēties un saņemt atbildes no profesionāliem apkārtnē, kā arī meklēt informāciju interneta resursos. Pēc tam darbs turpinās klasē grupās, vienā grupā 3 līdz 4 cilvēki, kur tiek izmantotas Google Jamboard sienas ar krāsainām līmlapiņām (skatīt 4. pielikumu), kur skolēni var izveidot shēmu veidā atbildes uz jautājumiem, iekļaujot vizuālo informācijas pārskatu, kā arī pārrunā jauno informāciju nelielās grupās, kas veicina skolēnu izpratni, jo apmainās informācijām. Metodes darbu grupās var veikt gan digitāli, gan uz papīra, plakāta veidā. Pēc grupu darba visa klase piedalās diskusijā un kopīgi pārrunā izveidotās vizuāli uzskatāmās shēmas, kas nostiprina atmiņā jauniegūto informāciju.

2.2. Intervijas metode

Intervija, (citu cilvēku), vizīte.

Sākumā autori izstrādāja intervijas metodei skaidrojošu aprakstu skolēniem, kā sagatavoties intervijai, kā uzrunāt savu potenciālo intervējamo un kā rīkoties intervijas laikā. Turpinājumā autori sagatavoja konkrētus intervijas jautājumus, kurus skolēns jautās intervējamai personai - šajā gadījumā pieredzējušam cilvēkam, kurš strādā galdniecībā. Par to kādus darbus ir strādājis, vai ir mainījusies, attīstījusies profesiju izvēle, kādas prasmes integrējas konkrētā intervētā cilvēka profesijā - visi darbi pa posmiem, kas ir jāveic, izstrādājot un pārdodot produktu. Skolēns uzrunā potenciālo intervējamo, sarunā laiku un vietu, ja attālināti, tad sazvanoties vai kādā no tiešsaistes platformām. Pēc sarunas, skolēns apkopo iegūto informāciju un aizpilda skolotāja dotās tabulas (skatīt 1.pielikumu), atbildot uz katru jautājumu 2-3 teikumos.

Kā tiek pasniegta un uzdots skolēniem intervijas metode:

Beidzoties tēmai par kokapstrādi, stundas beigās skolotāji skolēniem izskaidro intervijas metodes uzdevumus, kopīgi izrunā uzdevuma aktualizāciju un to nepieciešamību, kā arī pārrunā skolēniem sagatavoto informāciju, kā sagatavoties intervijai, kā uzrunāt intervējamo un kā rīkoties intervijas laikā.

Uzdevums tiek izskaidrots divas nedēļas pirms iesniegšanas un skolēni darbus pilda patstāvīgi pēc ieteikumiem un dotajiem jautājumiem. Pirmajā stundā, pēc uzdevuma veikšanas, skolēni tiek sadalīti grupās pa 3 līdz 4 skolēniem, un viņiem tiek uzdots veikt kopsavilkums no savām intervijām un sarakstīt uz vienas digitālās Google Jamboard sienas (skatīt 4.pielikumu) kā informācijas apkopojums. Otrajā stundā notiek visas klases diskusija un tiek kopīgi pārrunāta jauniegūtā informācija. Tiek analizēti veiktie apkopojumi un kopīgi veikti secinājumi, cik daudz un dažādas prasmes ietilpst vienā profesijā. Pēc diskusijas, nodarbības beigā, skolēniem tiek iedota aptaujas anketa ar 10 jautājumiem, pēc kuras datiem autoriem ir iespēja secināt skolēnu izpratni par jauniegūto informāciju, šajā gadījumā - galdnieka profesijas specifiku.

Trūkumi intervijas metodē rodas, jo tiek intervēts tikai viens konkrēts intervējamais, kurš spēj atbildēt uz jautājumiem tikai no sava skata punkta un savas pieredzes. Skolēniem var būt grūtības pašiem uzmeklēt profesijas pārstāvi, kas būtu atvērts veikt šādu interviju. Kā arī, ja skolēniem nav iepriekš izstrādāts plāns un nav iepazinies ar konkrējiem izpētes jautājumiem, intervija neveiksies raiti. Skolēniem jābūt sagatavotiem, lai varētu intervijas laikā uzdot papildjautājumus, ņemot vērā intervijas gaitu.

Priekšrocības autoru izstrādātajā intervijas metodē ir tādas, ka skolēns tiek atbalstīts ar strukturētiem jautājumiem, kas pašiem skolēniem neienāktu prātā. Papildus jau esošajiem jautājumiem, skolēni var pielāgoties intervijas gaitai un uzdot precizējošus jautājumus, lai labāk izprastu profesijas specifiku.

2.3. Skolu izpētes metode

Informācijas izpēte (skolu izpēte).

Skolu metodei autori izstrādāja gatavus jautājumus tabulā, uz kuriem skolēniem ir jāsameklē atbildes. Skolēniem ir uzdevums atrast visas iespējamās mācību iestādes, kur var apgūt, šajā gadījumā, galdnieka jeb kokapstrādes profesiju. Kā arī skolēni pēta kādus vēl priekšmetus pasniedz šajās programmās un kādas zināšanas un prasmes tiks apgūtas šajos mācību priekšmetos. Iesākumā skolēns pārlasa skolotāja doto uzdevumu un ieteikumus, kā arī

visus jautājumus uz kuriem jāatrod atbildes. Turpinājumā skolēns meklē atbildes interneta resursos un raksta tās skolotāju dotajā tabulā (skatīt 2.pielikumu).

Kā tiek pasniegta un uzdots skolēniem skolu izpētes metode:

Beidzoties tēmai par kokapstrādi, stundas beigās autori skolēniem izskaidroja skolu izpētes metodes uzdevumus un nosacījumus, izrunāja uzdevuma aktualizāciju un tā nepieciešamību, kā arī īsi pārrunāja ar skolēniem sagatavotos jautājumus.

Uzdevums tiek izskaidrots divas nedēļas pirms iesniegšanas un skolēni darbus pilda patstāvīgi pēc ieteikumiem un dotajiem jautājumiem. Pirmajā stundā, pēc uzdevuma veikšanas, skolēni tiek sadalīti grupās pa 3 līdz 4 skolēniem, un viņiem tiek uzdots veikt kopsavilkums no savām intervijām un sarakstīt uz vienas digitālās Google Jamboard sienas (skatīt 5.pielikumu) kā informācijas apkopojums. Otrajā stundā notiek visas klases diskusija un tiek kopīgi pārrunāta jauniegūtā informācija. Tiek analizēti veiktie apkopojumi un kopīgi veikti secinājumi, cik daudz un dažādas prasmes ietilpst vienā profesijā. Pēc diskusijas, nodarbības beigā, skolēniem tiek iedota aptaujas anketa ar 10 jautājumiem, pēc kuras datiem autoriem ir iespēja secināt skolēnu izpratni par jauniegūto informāciju, šajā gadījumā - galdnieka profesijas specifiku.

Trūkumi skolas izpētes metodē ir tādi, ka skolēns var uzzināt par profesiju tikai no skolas programmu apguves puses, šajā metodē nav iespējams noskaidrot ne profesijā iegūstamā atalgojuma apjomu, ne iespējamās sadarbības ar citām profesijām. Skolēnu izpētes kvalitāte ir atkarīga no skolēnu prasmes tīmeklī meklēt atbilstošas izglītības iestādes, kas var samazināt vai būtiski palielināt apstrādājamās informācijas apjomu.

Priekšrocības skolas izpētes metodē ir tādas, ka šī ir alternatīva informācijas meklēšanai skolu pasākumiem "Atvērto durvju dienas", kas ir pāris mācību dienas gadā un paredzētas apmeklēt pēc 9. klases beigšanas, bet interese par profesijām jau parādās 7. klasē un šo metodi var izmantot jebkurā gada brīdī. Arī skolēnu viedoklis ir tāds, ka pēc šīs metodes izmēģināšanas, viņiem ir skaidrs kur un kā meklēt sev interesējošās profesijas interneta resursos. Šāda izpēte var būt labs sagatavošanās uzdevums pirms tiek apmeklēta kāda profesionālā izglītības iestāde klātienē.

2.4. Projekta metode

Projektu metode - informācijas meklēšana, iegūšana.

Projektu metodei autori izstrādāja gatavus jautājumus tabulā, uz kuriem skolēniem ir jāsameklē atbildes. Šoreiz atbildes skolēni var meklēt interneta vidē un var arī iztaujāt zinošus cilvēkus, piemēram, ja ģimenē ir kāds galdnieks. Uzdevums profesijas izpētei palīdz uzzināt

kādas ir nepieciešamās prasmes un kādas ir nepieciešamās sadarbības ar citu profesiju speciālistiem, lai izgatavotu un veiksmīgi pārdotu koka galdu? Kādi ir produkta izgatavošanas posmi un procesi? Kādas ir nepieciešamās zināšanas, lai izgatavotu un pārdotu koka galdu? Kādi ir galdniekam nepieciešamie instrumenti? Iesākumā skolēns pārlasa skolotāja doto uzdevumu un ieteikumus, kā arī visus jautājumus uz kuriem jāatrod atbildes. Turpinājumā skolēns meklē atbildes interneta resursos un raksta tās skolotāju dotajā tabulā (skatīt 3.pielikumu).

Kā tiek pasniegta un uzdots skolēniem projekta metode:

Beidzoties tēmai par kokapstrādi, stundas beigās autori skolēniem izskaidroja projekta metodes uzdevumus un nosacījumus, izrunāja uzdevuma aktualizāciju un tā nepieciešamību, kā arī īsi pārrunāja skolēniem sagatavotos jautājumus.

Uzdevums tiek izskaidrots divas nedēļas pirms iesniegšanas un skolēni darbus pilda patstāvīgi pēc ieteikumiem un dotajiem jautājumiem. Pirmajā stundā, pēc uzdevuma veikšanas, skolēni tiek sadalīti grupās pa 3 līdz 4 skolēniem, un viņiem tiek uzdots veikt kopsavilkums no savām intervijām un sarakstīt uz vienas digitālās Google Jamboard sienas (skatīt 6.pielikumu) kā informācijas apkopojums. Otrajā stundā notiek visas klases diskusija un tiek kopīgi pārrunāta jauniegūtā informācija. Tiek analizēti veiktie apkopojumi un kopīgi veikti secinājumi, cik daudz un dažādas prasmes ietilpst vienā profesijā. Pēc diskusijas, nodarbības beigās, skolēniem tiek iedota aptaujas anketa ar 10 jautājumiem, pēc kuras datiem autoriem ir iespēja secināt skolēnu izpratni par jauniegūto informāciju, šajā gadījumā - galdnieka profesijas specifiku.

Trūkumi projekta izpētes metodē ir tādi, ka skolēns var uzzināt par profesiju tikai no interneta resursiem. Šajā metodē nav iespējams noskaidrot ne profesijā iegūstamā atalgojuma apjomu, ne iespējamās sadarbības ar citām profesijām no interneta resursiem. Skolēnu izpētes kvalitāte ir atkarīga no skolēnu prasmes tīmeklī meklēt nepieciešamo, atbilstošu informāciju, kas var samazināt vai būtiski palielināt apstrādājamās informācijas apjomu.

Priekšrocības ir tās, ka uzdevuma nosacījumi neliedz skolēniem meklēt palīdzību no profesionāliem apkārtnē, kas dod plašāku iespēju meklēt atbildes uz dotajiem jautājumiem.

3. Empīriskās daļas apraksts un rezultāti

3.1. Pētījuma bāze un norises apraksts

Autoru izvēlētā metode ir pētījums ar pēcaptaujas elementu, kur autori salīdzina iegūtos datus no 7. līdz 9. klašu skolēniem. Kopumā aptaujas anketas ir aizpildījuši 129 skolēni, kur daļa no klasēm, kas sastāda 89 skolēnus, izmantojuši autoru sagatavotās mācību metodes un veikuši praktiskos darbus, bet daļa no citām klasēm, kas kopā sastāda 30 skolēnus, kuri aizpildījuši aptaujas anketas, mācījās pēc ierastā stundu plāna, bez īpaša uzsvara par dažādo profesiju specifiku un niansēm.

Autori ir izveidojuši Google Forms aptaujas anketu (skatīt 7.pielikumu), lai būtu iespēja salīdzināt ar un bez metožu izpildes, skolēnu zināšanas un izpratni par profesijas specifiku. Pēc aptaujas autori salīdzināja atbildes un veica secinājumus, kura metode ir vispiemērotākā, lai veicinātu skolēnu izpratni par profesiju tieši šajā tematā. Lai būtu iespēja veikt pētījumu, vai autoru metodes veicina skolēnu izpratni par profesiju specifiku, autori atstāja arī klases bez metožu uzdevumiem, kurās šie jautājumi netika pārrunāti, lai secinātu skolēnu zināšanu atšķirības ar metožu izmantošanu un bez.

Pēc skolēnu individuālas metožu uzdevumu izpildes un vienas stundas grupu darba, un pēc nākošās stundas klases diskusijas stundas beigās skolēniem tiek iedota aizpildīt aptaujas anketa, lai būtu iespēja pārliecināties par skolēnu profesiju izpratni.

Pēc ievāktajiem datiem autori veica pētījumu:

1. Vai uzdotie uzdevumi, pēc kādas no izstrādātajām metodēm, ir veidojuši izpratni skolēnos par galdnieka profesiju specifiku?
2. Vai skolēni kas pildīja metožu uzdevumus ir vairāk ieinteresēti galdnieka profesijā par tiem skolēniem, kuriem netika doti metožu uzdevumi?
3. Vai kāda no 3 metodēm ir efektīvāka?
4. Vai darbs grupās stundas laikā maina priekšstatu par galdnieka profesiju un tā kļūst saistošāka skolēniem?

3.2. Pētījuma metožu izvēles pamatojums

Empīriskā pētījuma metode - anketēšana.

Aptaujas anketas ir viens no visizplatītākajiem informācijas iegūšanas veidiem arī pedagogijā, jo tās ļauj vienkāršā un ātrā veidā aptaujāt lielu skaitu respondentu un iegūt daudzpusīgu izpratni par pētāmajiem jautājumiem.

Izvēlēta empīriskā pētījuma metode tiek pamatota ar to, ka vienādu vecumposma un zināšanu līmeņa jauniešu aptauju atbildes ir objektīvi salīdzināmas un sniedz visuzskatāmāko rezultātu, lai pierādītu autoru izvirzīto hipotēzi, ka integrējot metodes par profesiju dažādajām prasmēm un to specifiku mācību apguves vielā, jaunieši būs zinošāki un ieinteresētāki profesionālajā izglītībā, kas savukārt dos viņiem lielāku izpratni par profesiju niansēm un līdz ar to būs plašākas izvēles iespējas tālākizglītībai pamatskolu beidzot.

Mērķis - gūt pārlicību, ka autoru 3 izstrādātās metodes ir efektīvas un skolēni gūst priekšstatu par konkrēto profesiju un tās specifiku, lai vēlāk varētu pieņemt lēmumu vai tas viņus interesē un saista.

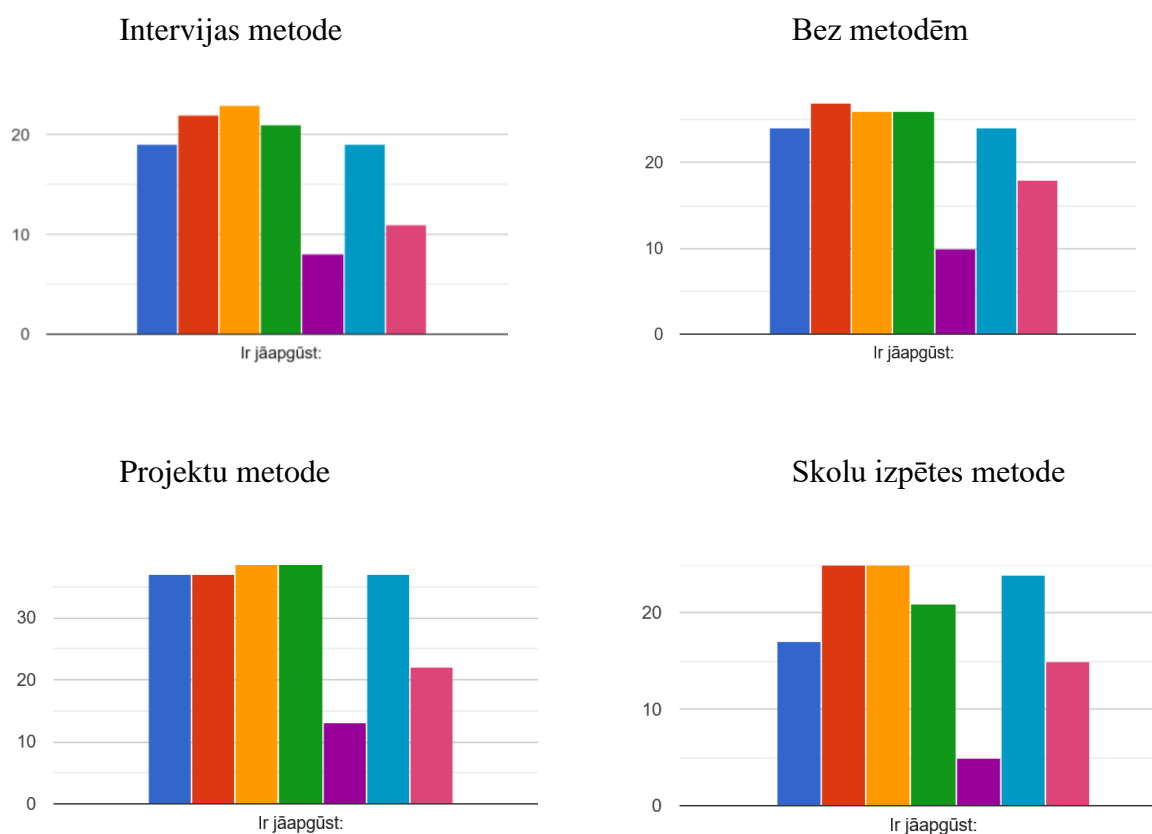
Aptaujā piedalījās pietiekošs skaits skolēnu (129), lai autori spētu veikt pētījumu un secinājumus. Aptaujas anketas nebija anonīmas, lai skolēniem nebūtu vēlme jokot un aizpildīt anketas vairākkārt, un tas lika skolēniem iedziļināties jautājumos. Anketas sākumā tika noskaidrots skolēna vārds un uzvārds, par ko tika informēti, ka informācija ar viņu vārdu un uzvārdu nekur netiks minēti un publiskoti, kā arī tika noskaidrota klase. Aptaujas jautājumi bija dažādi pēc to veida, bet lielākoties slēgtie. Pilnā skolēnu aptauja pievienota 7.pielikumā.

3.3. Anketēšanas rezultāti

Anketēšanā piedalījās 129 respondenti no 2 skolām 7. līdz 9. klašu skolēni. Apstrādājot datus tika veikta analīze un aprakstītas tās sakarības.

Salīdzinot ankešu rezultātus starp visām izmantojamām metodēm un skolēnu atbildes bez metodēm jautājumā - kādas prasmes galdniekam ir jāapgūst (skatīt 3.1. attēls), ir diezgan līdzīgas atbildes, jo prasmes tika dotas diezgan skaidras un loģiskas, kur skolēns varēja nojaust pēc loģiskas spriestspējas. Tika dotas šādas apgūstamās prasmes - krāsu mācība un kompozīcija, tehniskā rasēšana, mēbeļu konstruēšana, materiālu mācība un stilu mācība un dizains, kuri arī ir visvairāk atzīmētās kā apgūstamās prasmes. Autori saprata, ka šis jautājums nebija tik veiksmīgi sagatavots, lai spētu pilnvērtīgi veikt analīzi. Pēc autoru domām, iespējams, ka bija nepieciešams uzdot pašiem skolēniem sarakstīt prasmes, kuras ietilpst šajā profesijā, tas

būtu devis lielāku skaidrību par skolēni izpratni galdniecības profesijas prasmēs. Jo kā skolēni atzina no aptaujātajiem, kuriem netika doti metožu uzdevumi, dotās atbildes pateica priekšā, kuras prasmes tad būtu nepieciešamas un kuras nē, bet pašiem nemaz nebūtu ienācis prātā, ka tika daudz prasmes ir nepieciešamas galdniekam. Kas liecināja, ka šis jautājums ar atbildēm pat sanāca izglītojošs.

■ Krāsu mācība un kompozīcija
 ■ Tehniskā rasēšana
 ■ Mēbeļu konstruēšana
■ Materiālu mācība
 ■ Elektroapgāde
 ■ Stilu mācība un Dizains
 ■ Tekstilapstrāde

3.1. attēls. Kādas prasmes galdniekam ir jāapgūst, lai būtu labs profesionālis?

Interesanti, ka neliela daļa skolēni visās metodēs un arī bez metožu pildīšanas, ir atzīmējuši prasmi - krāsu mācību un kompozīciju, ka galdniekam nav jāapgūst šāda prasme. Vismazāk šo prasmi, ka nav jāapgūst, ir atzīmējuši skolēni, kuri pildījuši projekta metodi, bet visvairāk šo prasmi, ka nav jāapgūst, ir atzīmējuši skolēni, kuri pildījuši skolas izpētes metodi. Līdzīgi dati saskatāmi prasmei - materiālu mācība, kas liecina par to, ka skolēniem līdz galam nav skaidrs ko tad šīs prasmes nozīmē un ietver. Ļoti līdzīgi dati ir arī prasmēm - elektroapgāde un tekstilapstrāde. Vidēji gandrīz puse uz pusī visās metodēs atzīmējuši, ka ir jāapgūst un nav

jāapgūst, kas liecina to, ka skolēni katrs savādāk ir uztvēruši šīs prasmes. Jo elektroapgādi daļa ir uztvēruši kā elektrotehnikas pielietošana, kas galdniecībā ir svarīga prasme, savukārt tekstilapstrādi daļa skolēni ir uztvēruši kā šūšanu, bet daļa kā mēbeļu tapsēšanu vai sēžamo daļu izaušanu. Un, tomēr, šīs prasmes visās metodēs ir atzīmētas vismazāk kā apgūstamās prasmes šajā profesijā.

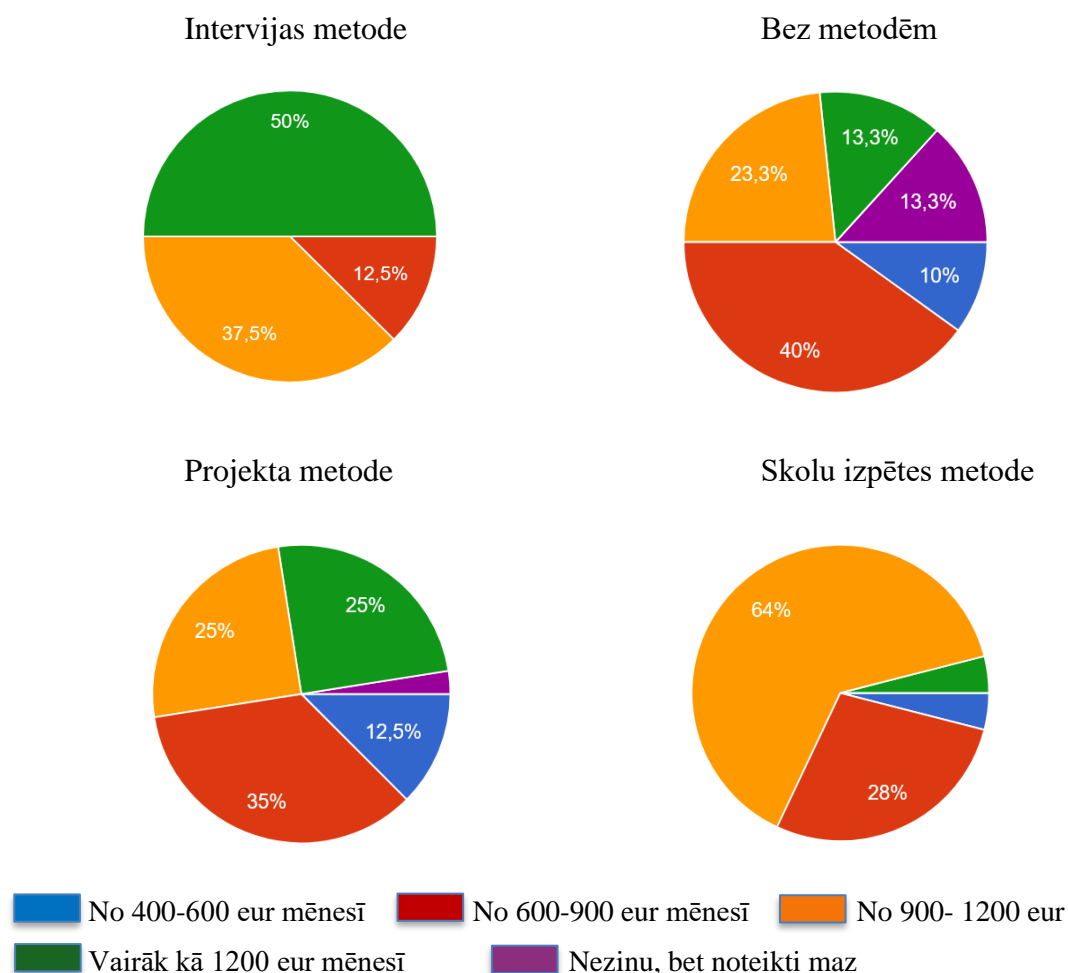
3.1.Tabula

Veicot dažādas profesiju izpētes metodes, skolēnu nosauktās 3 profesijas ar ko galdniekam noteikti vajag sadarboties

Izmantotā metode	Intervijas metode	Projektu metode	Skolu izpētes metode	Bez metodēm
Metodē kopējais respondentu skaits	24	40	25	30
Biežāk nosauktā profesija (skaits)	Dizainers (9 resp.)	Dizainers (10 resp.)	Dizainers (3 resp.)	Dizainers (2 resp.)
Otra biežāk nosauktā profesija (skaits)	Arhitekts& Projektētājs (7 resp.)	Arhitekts& Projektētājs (3 resp.)	Arhitekts& Projektētājs (6 resp.)	Arhitekts& Projektētājs (0 resp.)
Trešā biežāk nosauktā profesija (skaits)	Celtnieks& sagādnieks (6 resp.)	Celtnieks& sagādnieks (8 resp.)	Celtnieks& sagādnieks (9 resp.)	Celtnieks& sagādnieks (6 resp.)
Nezin sadarbības profesijas (skaits)	2	3	5	15

Salīdzinot ankešu rezultātus starp visām izmantojamām metodēm un skolēnu atbildes bez metodēm jautājumā - ar kādām citām profesijām galdniekam ir jāsadarbojas ikdienā (skatīt 3.1. tabulu), varam secināt, ka vismazākā izpratne bija tiem skolēniem, kas nebija apguvuši nevienu no metodēm. Protams, ka uz šo jautājumu var atbildēt bez īpašas apmācības par galdnieka profesiju, pielietojot loģisko spriešanu un citur apgūtās zināšanas, tomēr iedziļinoties tieši atbildēs bez metodēm, varam secināt, ka tās vai nu trūkst vai ir gaužām vienkāršas un ir saistītas ar galdnieka tiešajiem pienākumiem.

Šī jautājuma mērķis bija noskaidrot vai skolēniem ir kopēja izpratne par konkrētās profesijas komplicētību un darba pienākumiem, kas nav saistīti tikai ar tiešajiem pienākumiem, kā materiālu sagāde un koka izstrādājumu pārdošana, bet ietver sevī arī dizaina risinājumus, inženiertehniskus aprēķinus un finanšu vadību. Pēc atbildēm varam secināt, ka tieši projekta metode ir devusi skolēniem vislielāko izpratni par galdnieka profesijas dziļumu un plašo sadarbības loku.

3.2. attēls. Skolēnu sniegtās atbildes par jautājumu “Cik mēnesī, tavuprāt, nopelna profesionāls, pieprasīts galdnieks?”

Jautājums par atalgojumu ir noteikti viens no aktuālākajiem šajā anketēšanā (skatīt 3.2. attēlu), jo ir viens no vadošajiem motivātoriem apgūt konkrēto profesiju un būt drošam, ka ar to būs iespēja finansiāli nodrošināt sevi un savu ģimeni nākotnē. Skolēnu grupa, kas tika anketēti bez metožu apgūšanas arī bija visskeptiskākie par galdnieka profesijas pienākumiem un uzskatīja, ka galdnieki pelna maz. Arī skolas izpētes metode nedeва vajadzīgo informāciju

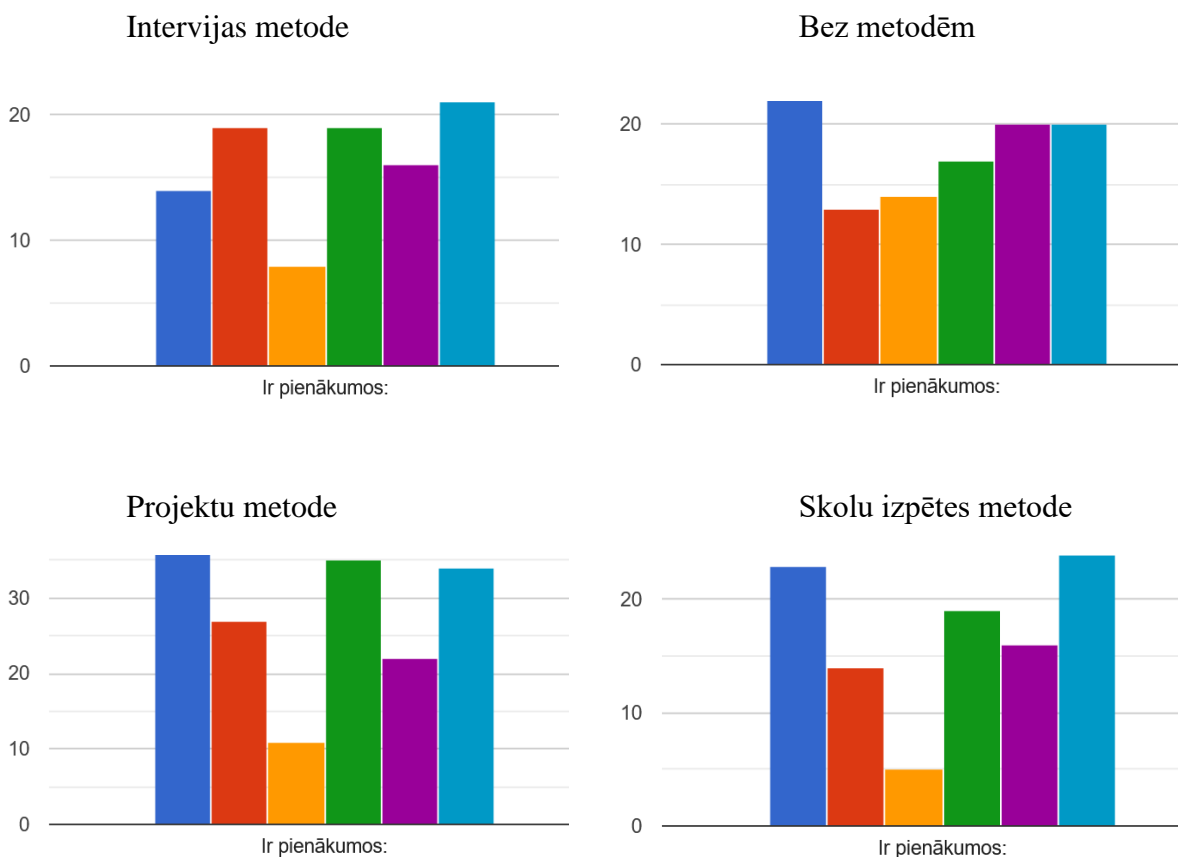
par atalgojumu, jo izpētot visas profesionālo skolu interneta lapas, informācija par apgūstamās profesijas prognozēto atalgojumu pēc skolas absolvēšanas nav uzrādīta.

Intervijas metode noteikti bija pati efektīvākā, kas skolēniem deva reālu priekšstatu par galdnieka atalgojumu, jo informācija bija iegūta no pirmavota, kas strādā šajā profesijā. Varam secināt, ka laba profesionāla galdnieka atalgojums ir virs valstī vidējā 844 eur (CSP, Centrālā statistikas pārvalde, 2020), tādējādi padarot galdnieka profesiju par iekārojamu to skolēnu vidū, kam finansiāla stabilitāte ir viens no noteicošajiem faktoriem profesijas izvēlē.

Papildus atalgojuma jautājumam, autori bija iekļāvuši anketā arī jautājumu par vadošajiem kokapstrādes uzņēmumiem Latvijā un lūguši skolēnus nosaukt vismaz pāris lielos uzņēmumus, kur varētu strādāt galdnieks. Arī šis jautājums pilnībā sakrīt ar augstāk aprakstīto analīzi par atalgojumu, jo skolēni, kas bija intervējuši galdnieku vai pēc projekta metodes izpētījuši šo profesiju, arī varēja minēt nozares vadošās uzņēmumus, bet skolēni, kas nevienu metodi nebija apguvuši arī biežāk nezināja kur varētu strādāt cilvēks, kas ir apguvis galdnieka profesiju.

Analizējot datus par galdnieka pienākumiem (skatīt 3.3. attēlu), galvenā uzmanība tika veltīta tieši vienam konkrētam atbildes variantam, kas netieši parādītu skolēnu viedokli par galdnieka profesijas prestižu un komplicētību. Skolēni, kas bija apguvuši kādu no metodēm, noteikti izprata to, ka galdnieka profesija nav tikai “zāģēt un grebt”, bet gan ir daudz komplicētāka un sarežģītāka un prasa daudz plašākas zināšanas. Autori, izmantojot izstrādātās metodes un darbu mācību stundu laikā, centās skolēniem parādīt, ka mūsdienās galdnieka profesija ir moderna un pilna ar dažādiem interesantiem izaicinājumiem un daudz dažādiem blakus pienākumiem.

Datu apkopojumā varam redzēt, ka tie skolēni, kas nebija apguvuši nevienu no metodēm daudz biežāk uzskatīja, ka galdnieka darbs ir saistīts tikai ar tiešajiem pienākumiem apstrādāt koku un citi darba pienākumi galdniekam nebūtu jāveic. Šāds uzskats noteikti ir maldinošs un vairāk ir saistīts ar amatniecību un hobija galdniecībām un noteikti nav attiecināms uz mūsdienīgu koka apstrādes darbnīcu, kas pielieto dažādas modernas tehnoloģijas un iekārtas un prasa daudz dažādas blakus zināšanas, lai darbs tiktu realizēts sekmīgi. Maldīgs un nepareizs priekšstats par profesiju noteikti nesekmē to sekmīgu apgūšanu un jaunu skolēnu piesaisti profesionālajām izglītības iestādēm.

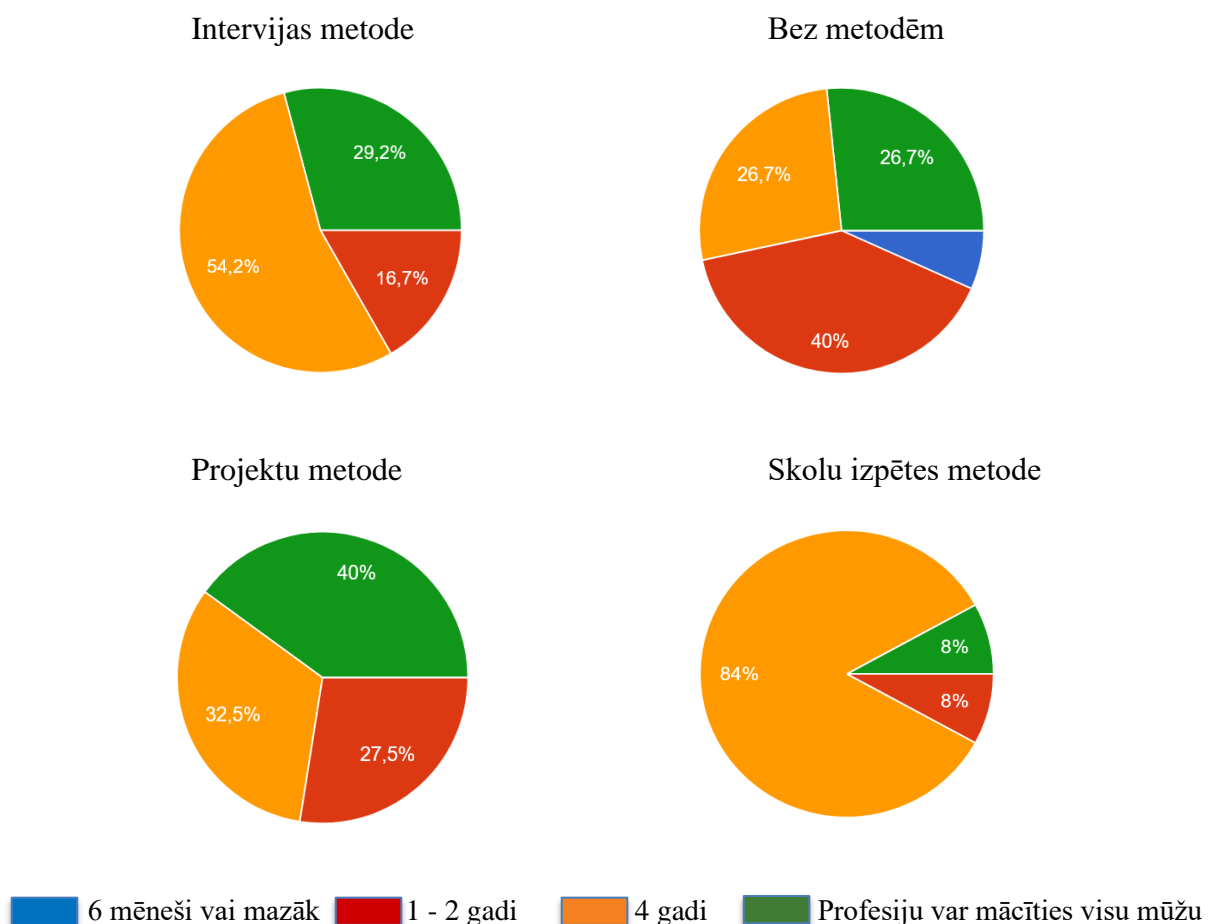

3.3. attēls. Skolēnu sniegtās atbildes, atzīmējot profesionāla pienākumus savā galdniecības darbnīcā.

- Materiālu un izejvielu sagāde
- Marketinga aktivitātes un klientu piesaiste
- Tikai zāģēt dēļus un izgredt dekorus- vairāk nekas nav jādara
- Profesionāli iestatīt dažādus instrumentus, mācēt programmēt un ievadīt datus
- Pārzināt hidrauliku un slodzes
- Dizaina risinājumu un Tehnoloģiju izpēte

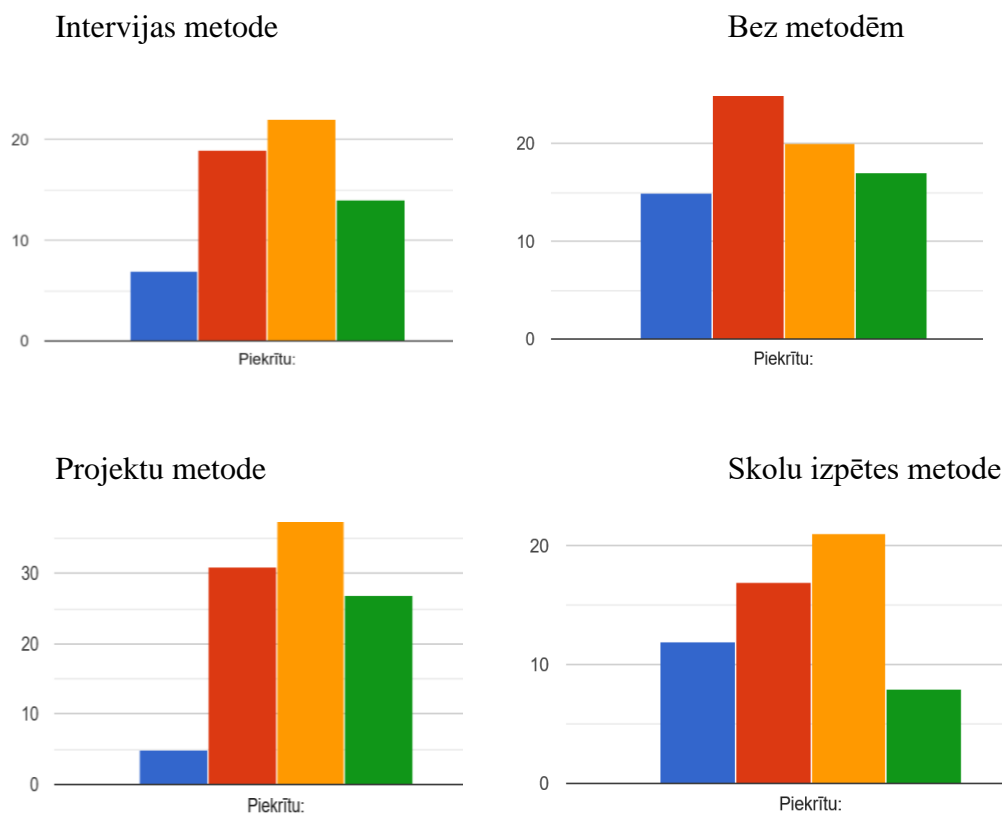
Jautājumā par to, cik ilgi jāmacās galdnieka profesija (skatīt 3.4. attēlu), protams, viszinošākie bija skolēni, kuri pildīja skolas izpētes metodes uzdevumus un meklēja atbildes par galdnieka profesiju tieši skolu interneta mājas lapās. Līdz ar to, šie skolēni detlizētāk pamanīja jautājumu, cik ilgi ir jāmacās tieši pēc 9.klases šī profesija. Pozitīvi, ka ceturtda daļa no visiem aptaujātajiem skolēniem ir atzīmējuši, ka profesiju var mācīties visu mūžu. Skolēni to ir uztvēruši, ka galdniekam un arī citām profesijām ir nepieciešams un iespēja nepārtraukti pilnveidot savas prasmes un zināšanas, kā arī iet līdzi laikam. Salīdzinot ar visām metodēm, vismazāk procentu 26,7% no aptaujātiem skolēniem, kuriem netika uzdoti metožu uzdevumi, bija ziņojuši, ka profesija pēc 9.klases ir jāapgūst 4.gadus. Tieši bez metodēm, bija daļa skolēni,

kuri domā, ka šī profesija ir apgūstama pat 6 mēnešos un 40% no tiem domā, ka galdnieka profesiju pēc 9.klases var apgūt 1-2 gados. Pārējās metodēs ir vismazākā daļa skolēni atzīmējuši, ka profesija ir apgūstama 1-2 gados, bet tas var būt saistīts ar jautājuma neiedziļināšanos, jo arī skolas izpētes metodes uzdevumu pildošie 8% skolēni ir atzīmējuši, ka profesiju var apgūt 1-2 gados. Autori secina, ka tam iemesls varētu būt, tāds, ka ir arī kursi un koledžas pēc vidusskolu apguves 1-2 gados, kur ir iespēja apgūt galdnieka atsevišķas, konkrētas prasmes, iemaņas, piemēram, virpošanu.

3.4. attēls. Skolēnu sniegtās atbildes uz jautājumu “Cik ilgi, tavuprāt, jā mācās galdnieka profesija pēc 9. klases?”

Anketā bija arī jautājums par skolām, kur tad var apgūt galdnieka profesiju. Vismazāk ziņoši šajā jautājumā bija skolēni, kuriem netika doti profesijas izpētes metožu uzdevumi, liela daļa atbilžu bija - NEZINU. Skolas izpētes metodē bija vislielākā izpratne, kur var apgūt šo profesiju un cik gadus, jo tieši šīs profesijas izpētes metodē bija uzdevums izpētīt visas iespējas, kur var apgūt galdnieka profesiju.

3.5. attēls. Kādas, tavuprāt, ir izaugsmes iespējas galdniekam?

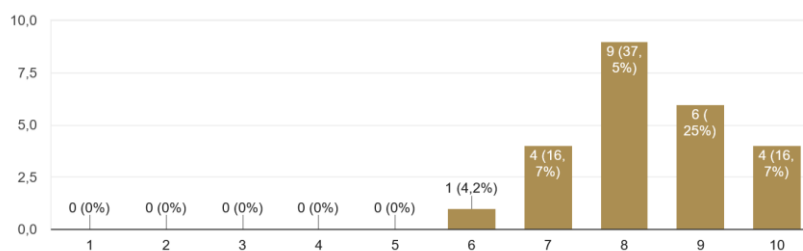
- Galdnieks visu mūžu strādās galdniecībā/kopakstrādes uzņēmumā
- Galdniekas var kļūt par krāsotāju, mehāniķi vai citu tehniskas profesijas pārstāvi
- Galdnieks var kļūt par sava uzņēmuma vadītāju un organizēt darbu citiem
- Galdnieks var izmantot savas gūtās prasmes citā, ar galdniecību nesaistītā profesijā, piemēram, mākslinieks, politiķis, pārdevējs

Šī jautājuma mērķis bija noskaidrot kādu attīstības perspektīvu un izaugsmes iespējas skolēni saskata galdnieka profesijā, saistot to ar iespējām attīstīties un progresēt. Skolēni, kas nebija apguvuši metodes vai tie, kas apguva skolu izpētes metodi, daudz biežāk uzskatīja, ka galdniekam nav lielas izredzes uz izaugsmi un sekmīgu biznesa attīstību, ja nu vienīgi varētu mainīt profesiju uz citu un pārkvalificēties par krāsotāju, mehāniķi utt.

Intervijas un Projektu metode bija skolēnus pārliecinājusi, ka galdnieks var būt arī sekmīgs uzņēmējs un, ka apgūstot galdnieka profesiju, tas noteikti nenozīmē, ka visu mūžu būs arī jāstrādā šajā profesijā. Iespēja attīstīties un visu mūžu pilnveidoties ir vērtīgs faktors jebkura cilvēka dzīvē un galdnieka vai jebkuras citas profesijas apgūšana ir tikai sākuma posms izaugsmei un mūšīgai attīstībai.

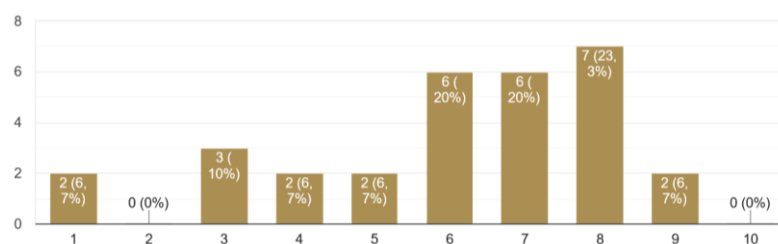
Intervijas metode

24 atbildes

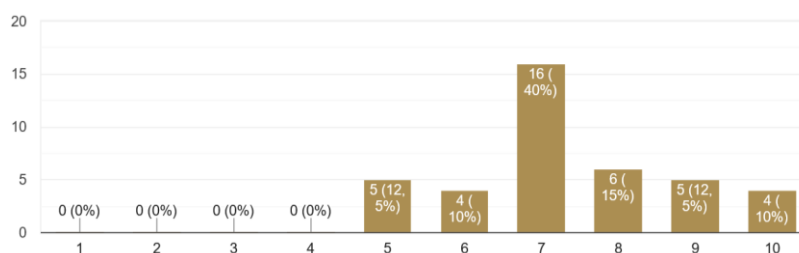
Bez metodēm

30 atbildes

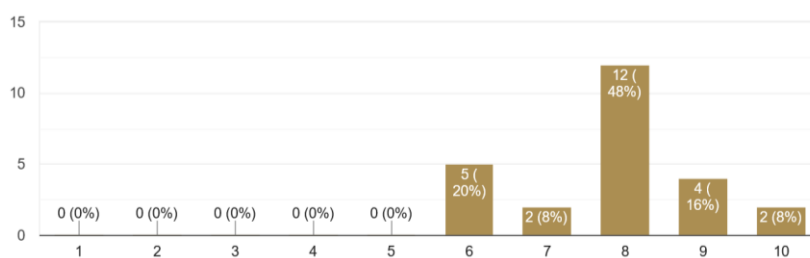
Projekta metode

40 atbildes

Skolu izpētes metode

25 atbildes

3.6. attēls. Novērtē cik, tavuprāt, prestiža un pieprasīta ir galdnieka profesija mūsdienās.

Jebkuras profesijas prestižs ir svarīgs motivātors jauniešos apgūt tieši konkrēto profesiju (skatīt 3.6. attēlu). Autori jau šī darba ievadā akcentēja to, ka viena no būtiskākajām problēmām attiecībā uz profesionālās izglītības iestādēm ir to zemais prestižs jauniešu vidū un jauniešu izpratnē šī izglītība nav moderna. Galdnieka profesiju noteikti neviens nevēlēties apgūt, ja uzskatīs, ka tās prestižs ir zems un šo uzskatu vajag mainīt jau pamtskolā, izglītojot skolēnus par dažādu profesiju mūsdienu tehnoloģijām, modernām ierīcēm, labo atalgojumu speciālistiem utt.

Analizējot datus parādās ļoti uzskatāma atšķirība starp tiem skolēniem, kas ir apguvuši kādu no metodēm, pret tiem, kas metodes neapguva. Galdnieka profesijas prestiža rādītājs 10 baļļu skalā ir novērtēts tikai ar 6,03 punktiem no skolēniem bez metodēm pretsatā ar vidējo 7,84 punktiem no visiem skolēniem, kas apguva kādu no metodēm (skatīt 8. pielikumu). Šo datu analīze ļauj mums secināt, ka autoru izstrādātās un praksē realizētās metodes ir ļoti iedarbīgas un efektīvas tieši uz profesijas prestiža celšanu, kas ir vitāli svarīgi profesionālajai izglītībai, lai tādejādi varētu piesaistīt spējīgākos un gudrākos jauniešus. Panākot galdnieka profesijas prestiža pieaugumu par 1.81 punktu ir ļoti labs rādītājs un apliecina šī darba mērķi sasniegšanu.

Visaugstākais galdnieka profesijas novērtējums bija tieši no intervijas metodi apguvušajiem skolēniem, kas profesiju novērtēja vidēji ar 8,33 punktiem, tādejādi pierādot to, ka tieši intervijas metode ir efektīvākā un iedarbīgākā darbā ar skolēniem konkrētajā vecuma grupā.

SECINĀJUMI

Būtiski ir jādomā par to, kā panākt, lai jauniešiem būtu pieejama pilnvērtīga informācija par tālākās izglītības iespējām pēc 9.klases absolvēšanas, kā arī būtiski saprast skolēna stiprās puses un talantus. Jo trešdaļa jauniešu, kas uzsāk mācības profesionālās izglītības iestādē, tās nepabeidz (skatīt 1.1. tabulu), līdz ar to rodas mazkvalificēts darba spēks (CSP, 2020). Jau tagad ir liels disbalanss starp darba tirgus pieprasījumu un izglītības sistēmas piedāvājumu, kur STEM nozaru jaunie profesionāļi ir izteikti pieprasītāki un trūkst. Izglītības sistēmai ir jāmainās atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un jāspēj radīt pastiprināta interese par STEM nozarēm jauniešos jau pamatskolā. Nespēja piesaistīt vairāk studentu STEM nozarēm var radīt ilgtermiņa negatīvu ietekmi uz valsts ekonomisko perspektīvu (S.Raymond Ting, Yu-Fai Leung, Kevin G.Stewart, A.C.Smith, 2012).

Iespējas un piedāvājumi ir vairāki, kas palīdz skolēniem izvēlēties tālāko izglītību, bet izprast dažādo profesiju dažādās prasmes, kuras integrējas tajās, tik detalizēti tās neveido pakāpenisko izpratni, kas skolēniem liktu papildus analizēt un veidot secinājumus, lai veidotos nepieciešamā izpratne par profesiju specifiku. Jo šīs metodes netiek patstāvīgi integrētas mācību saturā.

Autoru izstrādātās profesiju izpētes metodes palīdz skolēniem pamanīt tās profesijas, kurās integrējas viņu spējas, vēlmes, prasmes un talanti, kas atvieglos skolēniem izvēli uz kurām skolām doties "Atvērto durvju dienās". Kā arī autoru izstrādātās profesiju izpētes metodes ar dotajiem uzdevumiem, skolēniem liks papildus analizēt un veidot secinājumus, kas palīdzēs veidot lielāku izpratni par profesijām. No autoru izstrādātajām profesiju izpētes metodēm vislabāk darbojās intervijas metode, bet ne tik labi darbojās skolas izpētes metode. Salīdzinot skolēnus ar tiem, kuriem tika dotas profesiju izpētes metodes ar skolēniem, kuriem netika dotas profesiju izpētes metodes, skolēnu izpratnes līmenis par profesiju specifiku ir krietni vien augstāks tiem skolēniem, kuriem šīs profesiju izpētes metodes tika mērķtiecīgi izmantotas.

PRIEKŠLIKUMI

Lielāku akcetu veltīt 9. klašu grupām tieši pirmajā semestrī, tādejādi iegūstot vairāk laika un koncentrēšanos uz apgūstamo priekšmetu pirms svarīgajiem obligātajiem eksāmeņiem. Veikt visu iesaistīto skolēnu anketēšanu pirms metožu apgūšanas un tad salīdzināt datus pēc visu metožu apgūšanas, tādejādi analizējot cik daudz pētījuma dalībnieki pēc metožu apgūšanas ir mainījuši savas domas un būtiskāk izvērtējuši savu mācīšanos profesionālajās izglītības iestādēs tieši 9. klašu grupās. Šo pētījumu varētu veikt, ja pēc 9. klases absolvēšanas tiktu veikts pētījums par to, kāda ir bijusi skolēnu tālākā izvēle un salīdzināt ar iepriekšējo gadu, kad skolēni šādas profesiju izpētes metode nebija veikuši, vai arī salīdzināt ar skolām, kurās šādas metodes netiek īstenotas.

Izstrādātās metodes prasa vairāk laika un sistemātisku darbu vairāku gadu garumā, atkārtojot pašas metodes un mainot to secības, kā arī mainot pašu izpētāmo un analizējamo profesiju. Interesanti būtu salīdzināt anketējamās datus dažādām profesijām, ko var apgūt profesionālajās izglītības iestādēs. Tapēc piedāvājam šo pētījumu turpināt jau no pirmā septembra, par pamatu ņemot šajā diplomdarbā iegūtās atziņas un apstrādātos datus.

Radīt plašāku darba grupu, piesaistot skolotājus ar lielāku pieredzi un plašākām zināšanās, tādejādi attīstot jaunas, šajā diplomdarbā vēl neapskatītas, profesiju apgūšanas metodes. Atšķirība iegūtajos datos starp izmantotajām metodēm bija vērā ņemama, tapēc ir iespēja turpināt darbu un izstrādēt citas, iespējams, efektīvākas metodes.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. Academy, B. (2021). Retrieved from Business Academy: <https://businessacademy.lv/stem-izglitiba-aizmirsti-mums-nepieciesams-ted/>
2. Valsts izglītības un attīstības aģentūra, (2009). From VIAA: [http://viaa.gov.lv › karjeras_izgliitiiba_skolaa_2010](http://viaa.gov.lv/karjeras_izgliitiiba_skolaa_2010)
3. Arhomkins, A. (2021). From Start Strong: <https://www.youtube.com/channel/UCQWZKfu8v5P77wj91QMUGZw>
4. CSP. (2020). Ielādēts no Centrālā statistikas pārvalde: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__IZG__IGR__IPA/IPA020/table/tableViewLayout1/
5. CSP. (2020). From Centrālā statistikas pārvalde: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/socialie-procesi/izglitiba/galvenie-raditaji/izglitojamo-skaitis-uc-raditaji-pa-izglitibas>
6. Izglītības kvalitātes valsts dienests, (2021). From Pumpurs.lv: <http://www.pumpurs.lv/lv/par-projektu>
7. Fedotova, L. (2021). Ielādēts no Delfi.lv: <https://www.delfi.lv/news/national/politics/prognoze-profesionalas-izglitibas-iestazu-absolventu-deficitu.d?id=52917613>
8. IKVD. (2021). From Pumpurs.lv: <http://www.pumpurs.lv/lv/par-projektu>
9. Inga Sprinģe, Re:Baltika. (2017). Ielādēts no <https://rebalta.lv/2017/02/pazudis-ardskola/>
10. K.Purmālis. (2021). Ielādēts no Delfi.lv: <https://www.delfi.lv/news/versijas/karlis-purmālis-neradit-liekos-cilvekus-darba-tirgu.d?id=52979841>
11. Karjeras konsultants, (2021). From Karjeras konsultants: <https://karjeraskonsultants.lv/>
12. MK. (2018). From Ministru kabinets: <https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pamatizglitibas-standartu-un-pamatizglitibas-programmu-paraugiem>
13. LU Open Minded, (2021). From LU Open Minded: <https://openminded.lv/index.php/lekcijas-izglitotai-majas-busanai/?fbclid=IwAR1fIVovjzEhiJdKvyp8I7olbh3dO-loXMz2ji8-3A88-hV3xA45QRNNGXQ>
14. NIID. (2021). From Nacionālā izglītības iespēju datu bāze: <http://www.niid.lv/infodienas>
15. OECD. (2020). Organisation for Economic Co-operation and Development. https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-skills-strategy-implementation-guidance-for-latvia_ebc98a53-en.
16. S.Raymond Ting, Yu-Fai Leung, Kevin G.Stewart, A.C.Smith. (2012). A Preliminary Study of Career Education in Middle School. *Journal of Career and Technical Education*, 97.
17. TVG. (2021). Ielādēts no Talsu Valsts Ģimnāzija: <https://www.tvg.edu.lv/lv/skoleniem/karjeras-izglitiba/enu-diena-2021/>
18. VISC. (2020). *Dizains un tehnoloģijas 1.-9. klasei. Mācību priekšmeta programmas paraugs*. <https://mape.skola2030.lv/resources/174>.
19. Zarmass Zuarguss. (2021). From Atrodi savu aizraušanos: <https://11humans.com/>

PIELIKUMI

1. pielikums. Intervijas metode.

7-9. klase

DIZAINS UN TEHNOLOĢIJAS

26.04.2021.

Skolēna Vārds, Uzvārds, Klase:

Patstāvīgā darba tēma: Intervija ar galdnieku jeb kokapstrādes meistaru.

Tēmas aktualitāte: Mūsdienās darba tirgū ir liels pieprasījums pēc zinošiem kokapstrādes speciālistiem. Latvijā jau ilgu laiku koks un tā izstrādājumi ieņem pirmo vietu eksportējamu produktu sarakstā. Mūsu valstij ir nepieciešami zinoši un gudri speciālisti, kas no kokmateriāla prot saražot augstas pievienotās vērtības produktus, tādejādi veicinot Latvijas izaugsmi un attīstību.

Nosacījumi:

1. Uzzinā kādu Tev pazīstamu pieaugušo cilvēku, kas māc strādāt ar koku (galdnieks, namdaris, amatnieks, celtnieks u.c.), un no intervē viņu saistībā ar viņa profesiju un darba ikdienu. Veic intervijas konspektu.
2. Pirms uzzinā pieaugušo, obligāti saskaņo to ar saviem vecākiem.
3. Iesūti darbu skolotājam e-klasē līdz 08.05.2021. pl. 16:00.
4. Iesūtot savu darbu, faila nosaukumu veido šādi: Uzvārds_Klase_Tēma.
5. Skolēniem, kas uzdevumu nebūs iesūtījuši 08.05.2021. e-klasē nākamajā dienā uzrādīsies "n" kā neapmeklējis & nepiedalījies stundā.
6. Ir jāiekļaujas norādītajā apjomā iekļaujoties tabulas lauciņā 2-3 teikumi, lai darbs būtu ieskaitīts. Atceries - profesiju, ko šajā stundā izpētīsi un prasmes, kuras aprakstīsi, tev būs pašam jāpielieto nākamajā mācību stundā, tāpēc izvēlies zinošu profesionāli, kas tev var ko pamācīt! Nākamajā stundā apkoposim informāciju grupās un kopīgi diskutēsim par jūsu secinājumiem. Galvenais mērķis attālinātajai mācību stundai : Veikt patstāvīgu interviju un mācīties konspektēt svarīgāko no atbildes divos vai trīs teikumos. No reālās praktiskās darba vides tuvāk iepazīt galdnieka (vai līdzīga aroda) profesiju, lai Tu izprastu kādi ir šīs profesijas priekšrocības, trūkumi un ieguvumi un spētu izsecināt vai tevi interesē darbs ar koku un kokapstrāde kā tāda.

Pēc izpētes būs diskusija klasē gan grupās, gan pēc tam visiem kopā, lai izveidotu kopēju galdnieka profesijas portretu.

Intervijas veikšanas pamācība:

1. Sameklē intervējamo, kurš strādā vai ir strādājis konkrētajā profesijā, kas ir dota uzdevumā. Izvēloties intervējamo, ir precīzi jāzina, kāpēc Tev ir vēlēšanās runāt tieši ar šo cilvēku. Jāpārzina galvenie jautājumi un tēma par ko Tu vēlēties intervēt konkrēto personību, lai spētu pārliecināt izvēlēto personu atvēlēt laiku Tavai intervijai un tās nepieciešamībai.
2. Sagatavo īsu plānu ar tekstu pēc šī apraksta, kā Tu uzsāksi sarunu un iepazīstināsi potenciālo intervējamo ar sevi un savu vajadzību. Kā Tu izstāstīsi, ka Tev ir nepieciešama intervija skolai konkrētā tēmā.
3. Sazvanoties, sasveicinies un iepazīsties - pajautā/noskaidro vai esi sazvanījis konkrēto cilvēku, kuru plānoji sazvanīt, pastāsti kas esi - kā Tevi sauc un kurā klasē Tu mācies un kādēļ Tu zvani. Pajautā kā sauc potenciālo intervējamo un vai ir mirklis īsai sarunai.
4. Atkārtoti informē, ka Tev ir nepieciešama intervija skolai un precīzē - paskaidro intervijas tēmu - izstāsti kādēļ Tev ir nepieciešama šī intervija un pajautā vai potenciālais intervējamais piekristu šādai intervijai.
5. Norunājiet precīzu *vieta, laiku un intervijas tēmu* ar intervējamo cilvēku.
6. Noskaidro vai interviju Tu drīkstēsi audiāli ierakstīt vai pierakstīt savā piezīmju blokā.
7. Sagatavo laicīgi intervijai jautājumus papīra formātā un rakstāmo ar piezīmju bloku, kur veikt pierakstus.

PATSTĀVĪGĀ DARBA UZDEVUMS:

VEIC KOKAPSTRĀDES PROFESIONĀLA INTERVIJU UN AIZPILDI TABULU

(www.profesijupasaule.lv)

Jautājums un tā paskaidrojums	Vieta atbildei
<p>Kā Tu izvēlēties strādāt šajā profesijā?</p> <p>Kas piesaista šajā profesijā?</p>	
<p>Kur mācīties un apguvi šo profesiju?</p> <p>Kādās izglītības iestādēs var apgūt šo profesiju? Kuriem mācību priekšmetiem būtu jāpievērš pastiprināta uzmanība jau skolā?</p>	
<p>Vai arī tagad nepieciešams papildus mācīties?</p> <p>Kādas ir kursos vai studiju programmās apgūstamas zināšanas? Cik daudz nepieciešamas mācīties patstāvīgi?</p>	

Jautājums un tā paskaidrojums	Vieta atbildei
Kā Tu atradi šo darbu?	
Kādi ir Tavi galvenie pienākumi? Kāpēc ir vajadzīgs šāds profesionālis? Kāds ir viņa darba rezultāts un ko viņš dara, lai šo rezultātu sasniegtu?	
Kā norit tipiska darba diena? Kāds ir laika plānojums un darba uzdevumi.	
Kāda ir Tava darba vide? Kur norit darbs – telpās vai ārā, vai ir kādi veselībai kaitīgi faktori, ar ko nākas saskarties darbā?	

Jautājums un tā paskaidrojums	Vieta atbildei
Kādus instrumentus, tehniku vai iekārtas Tu izmanto darbā?	
Kādām rakstura īpašībām jāpieņem, lai labi veiktu darbu, saistītu ar kokapstrādi? Kas var traucēt sekmīgi strādāt?	
Kādi ir vislielākie izaicinājumi un „ēnas puses” šajā darbā?	
Kas šajā darbā sagādā gandarījumu?	

<p>Jautājums un tā paskaidrojums</p>	<p>Vieta atbildei</p>
<p>Kādas ir izaugsmes iespējas šajā profesijā?</p> <p>Gan ieņemot arvien augstākus un atbildīgākus amatus, gan profesionāli paplašinot savu kvalifikāciju, iegūstot jaunu pieredzi.</p>	
<p>Cik pieprasīta darba tirgū šī profesija ir un būs?</p> <p>Kā nozares speciālisti paredz tās attīstību nākotnē?</p>	
<p>Kādos uzņēmumos un organizācijās var strādāt, esot speciālists kokapstrādes jomā?</p> <p>Cik plašas ir darba iespējas Latvijā un ārzemēs?</p>	
<p>Kādas ir “radniecīgās” profesijas?</p> <p>Kuras profesijas ir līdzīgas pēc darba satura un darba paņēmieniem?</p>	

<p>Jautājums un tā paskaidrojums</p>	<p>Vieta atbildei</p>
<p>Kāds ir iespējamais atalgojums?</p> <p>Kāds var būt atalgojums jaunam speciālistam, kurš tikko uzsācis darbu, un kāds – atzītam jomas profesionālim?</p>	
<p>Ko Tu ieteiktu jauniešiem, kuri gribētu apgūt šo profesiju?</p> <p>Varbūt profesionālo iemaņu attīstībai iespējams apgūt kādas zināšanas un prasmes jau skolas laikā. Kādā veidā ir iespējams tuvāk iepazīt nozari un profesiju?</p>	

Paldies, un ceru, ka tiksimies jau drīz klātienē!

Skolotājs

2. pielikums. Skolu izpētes metode.

7-9. klase

DIZAINS UN TEHNOLOĢIJAS

26.04.2021.

Skolēna Vārds, Uzvārds, Klase:

Patstāvīgā darba tēma: Galdnieka jeb kokapstrādes meistara profesijas apguves iespējas. **Skolu izpēte – kurās skolās var apgūt galdnieka profesiju.**

Tēmas aktualitāte: Mūsdienās darba tirgū ir liels pieprasījums pēc zinošiem kokapstrādes speciālistiem. Latvijā jau ilgu laiku koks un tā izstrādājumi ieņem pirmo vietu eksportējamu produktu sarakstā. Mūsu valstij ir nepieciešami zinoši un gudri speciālisti, kas no kokmateriāla prot saražot augstas pievienotās vērtības produktus, tādējādi veicinot Latvijas izaugsmi un attīstību.

Nosacījumi:

1. Uzmanīgi izlasi zēmāk dotos punktus, kāda informācija Tev ir jāsameklē un jāapraksta par šo profesiju. Atbildes raksti zem katra jautājuma.
2. Atrodi interneta vidē skolas, kurās var apgūt galdnieka profesiju. Ieraksti tās atbilstošajā lauciņā.
3. Iesūti darbu skolotājam e-klasē līdz 08.05.2020. pl. 16:00. Plānotais darba ilgums 40 min.
4. Iesūtot savu darbu, faila nosaukumu veido šādi: Uzvārds_Klase_Tēma.
5. Skolēniem, kas uzdevumu nebūs iesūtījuši 08.05.2021. e-klasē nākamajā dienā uzrādīsies “n” kā neapmeklējis& nepiedalījies stundā.
6. Ir jāatbild uz jautājumiem pilnvērtīgi – viss prasītais, lai darbs būtu ieskaitīts.

Atceries- profesiju, ko izpētīsi un prasmes, kuras aprakstīsi, tev būs pašam jāpielieto kādā no nākamajām mācību stundām. Nākamajā stundā apkoposim informāciju grupās un kopīgi diskutēsim par jūsu secinājumiem.

Galvenais mērķis attālinātajai mācību stundai : Atrast patstāvīgi interneta vidē skolas, kurās var apgūt galdnieka jeb kokapstrādes meistara profesiju un apkopo informāciju, lai atbildētu uz dotajiem jautājumiem. Veikt patstāvīgu skolu izpēti un mācīties izzināt profesiju apmācību programmas, kas ļauj labāk izprast nepieciešamo sagatavotību, lai strādātu profesijā un tuvāk iepazītu galdnieka (vai līdzīga aroda) profesijas dažādās prasmes.

Pēc izpētes būs diskusija klasē gan grupās, gan pēc tam visiem kopā, lai izveidotu kopēju galdnieka profesijas portretu.

PATSTĀVĪGĀ DARBA UZDEVUMS:

VEIC KOKAPSTRĀDES MEISTARA JEB GALDNIKA PROFESIJAS IZPĒTI PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS UN AIZPILDI TABULU.

Jautājums un tā paskaidrojums	Vieta atbildei
<p>Kurās izglītības iestādēs var apgūt galdnieka profesiju?</p> <p>Ieraksti vienu konkrētu skolu, kurā var apgūt galdnieka profesiju, no kuras Tu arī meklēsi atbildes uz pārējiem lielākās daļas jautājumiem.</p>	
<p>Kādi kursi un kādas skolas Latvijā piedāvā apgūt galdniecības profesiju?</p> <p>Ieraksti konkrēti kādas skolas (skolu nosaukumus) un kursus Tu varēji atrast, kur var apgūt galdnieka profesiju.</p>	
<p>Cik ilgi ir jāmacās galdnieka profesija?</p> <p>Salīdzini skolu piedāvājumus, raksti intervālu no cik mazākais līdz lielākais ilgums.</p>	
<p>Kādu kvalifikāciju/diplomu var iegūt, beidzot konkrētā skolā galdniecību?</p> <p>Raksti no vienas skolas informācijas, kuru Tu izvēlēties sākumā.</p>	

Jautājums un tā paskaidrojums	Vieta atbildei
<p>Kādi profesionālie priekšmeti tiek pasniegti galdniecības programmā?</p> <p>Raksti no vienas skolas informācijas, kuru Tu izvēlēties sākumā.</p>	
<p>Kādas praktiskās iemaņas un citas prasmes apgūs šajā programmā, mācoties galdniecību?</p> <p>Raksti no vienas skolas informācijas, kuru Tu izvēlēties sākumā.</p>	
<p>Kādas zināšanas apgūs, mācoties galdniecības programmā?</p> <p>Raksti no vienas skolas informācijas, kuru Tu izvēlēties sākumā.</p>	
<p>Kādas ir šajā programmā gūto zināšanu un prasmju izmantošanas iespējas ārpus galdnieka profesijas?</p>	

Jautājums un tā paskaidrojums	Vieta atbildei
<p>Cik sena ir šī profesija? To Tu vari noskaidrot meklējot citos informācijas avotos.</p>	
<p>Kādas ir darba iespējas pēc galdnieka izglītības iegūšanas? Arī šo informāciju var meklēt vairākos informācijas avotos.</p>	
<p>Kādas ir tālākizglītības un profesionālās attīstības iespējas, pēc galdniecības profesijas apguves skolā? Arī šo informāciju var meklēt vairākos informācijas avotos.</p>	

Paldies, un ceru, ka tiksimies jau drīz klātienē!

Skolotājs

3. pielikums. Projekta metode.

7-9. klase

DIZAINS UN TEHNOLOĢIJAS

20.04.2021.

Skolēna Vārds, Uzvārds, Klase:

Patstāvīgā darba tēma: Projekta metode. Galdnieka jeb kokapstrādes meistara izpēte.

Tēmas aktualitāte: Mūsdienās darba tirgū ir liels pieprasījums pēc zinošiem kokapstrādes speciālistiem. Latvijā jau ilgu laiku koks un tā izstrādājumi ieņem pirmo vietu eksportējamo produktu sarakstā. Mūsu valstij ir nepieciešami zinoši un gudri speciālisti, kas no kokmateriāla prot saražot augstas pievienotās vērtības produktus, tādējādi veicinot Latvijas izaugsmi un attīstību.

Nosacījumi:

1. Izpēti galdnieka profesiju inerneta resursos un atbildi uz zemāk uzdotajiem jautājumiem, un iesūti darbu skolotājam e-klasē līdz 04.05.2020. pl. 17:00. Plānotais ilgums max 40 min.
2. Iesūtot savu darbu, faila nosaukumu veido šādi: Uzvārds_Klase_Tēma.
3. Skolēniem, kas uzdevumu nebūs iesūtījuši 04.05.2021. e-klasē nākamajā dienā uzrādīsies “n” kā neapmeklējis& nepiedalījies stundā.
4. Ir jāiekļaujas norādītajā apjomā iekļaujoties tabulas lauciņā 3-6 teikumi vai visu vajadzību uzskaitījums, lai darbs būtu ieskaitīts.

Atceries- profesiju, ko šajā stundā izpētīsi un prasmes, kuras aprakstīsi, tev būs pašam jāpielieto kādā no nākamajām mācību stundām, tāpēc esi reāls savos plānos! Nākamajā stundā apkoposim informāciju grupās un kopīgi diskutēsim par jūsu secinājumiem.

Galvenais mērķis attālinātajai mācību stundai : Veikt patstāvīgu informācijas izpēti un analīzi par galdnieka profesiju, lai Tu izprastu kādas ir nepieciešamās prasmes un kādas ir nepieciešamās sadarbības ar citu profesiju speciālistiem, lai izgatavotu un veiksmīgi pārdotu koka izstrādājumu, piemēram, ozolkoka galdu.

Pēc izpētes būs diskusija klasē gan grupās, gan pēc tam visiem kopā, lai izveidotu kopēju galdnieka profesijas portretu.

Uzdevumi (katrs punkts 3-6 teikumi vai visu vajadzību uzskaitījums):

Savas atbildes raksti tabulā.

PATSTĀVĪGĀ DARBA UZDEVUMS:

VEIC KOKAPSTRĀDES MEISTARA JEB GALDNIIEKA PROFESIJAS IZPĒTI UN AIZPILDI TABULU

ATKLĀŠANAS jeb APZINĀŠANAS FĀZE	
Jautājums	Vieta atbildei
Kāds aprīkojums vajadzīgs galdnieka darbnīcai- uzskaiti tev zināmos instrumentus un iekārtas, ko lieto galdnieks?	
Kādas telpas ir piemērotas galdnieka darbam- izpēti un raksturo telpas un to minimālos vai optimālos izmērus; precizē aptuveno nomas maksu mēnesī.	
Kādas papildus iemaņas galdniekam vēl ir vajadzīgas, lai izveidotu savu darbnīcu?	

VAJADZĪBU DEFINĒŠANA

Jautājums	Vieta atbildei
<p>Kādi materiāli ir vajadzīgi, lai galdnieks pilnvērtīgi varētu strādāt? Uzskaiti vismaz 5 materiālus, kas jāsadzīvo, lai izveidotu galdu.</p>	
<p>Kādas prasmes galdniekam jāiegūst, lai izveidotu sava dizaina produktu, piemēram, jauna dizaina īpaša galda izstrādei?</p>	
<p>Ar kādām citām profesijām galdniekam jāsadzīvojas, lai vispār varētu uzsākt ražošanu?</p>	

DARBĪBAS ATTĪSTĪŠANA LĪDZ RAŽOŠANAS UZSĀKŠANAI

Jautājums	Vieta atbildei
Kā Tavuprāt noris sagādes process galdniecībā? Raksturo to un mini iesaistītās profesijas.	
Kādas iespējas galdniekam ir pilnveidot savas iemaņas un zināšanas? Kā var šīs profesijas pārstāvji rast iedvesmu jaunām idejām? Izpēti un apraksti.	
Kā vispareizāk un visefektīvāk piesaistīt klientus, lai tiktu veikti jauni pasūtījumi galdniecībā?	

Paldies un ceru, ka tiksimies jau drīz klātienē!

Skolotājs

7. pielikums. Anketas fragments.

Atzīmē pienākumus savā GALDNIECĪBAS darbnīcā: *

	Materiālu un izejvielu sagāde	Marketinga aktivitātes un klientu piesaiste	Tikai zāgēt dēļus un izgredt dekorus-vairāk nekā nav jādara.	Profesionāli iestatīt dažādus instrumentus, mācēt programmēt un ievadīt datus	Pārzināt hidrauliku un slodzes	Dizaina risinājumu un Tehnoloģiju izpēte
Ir pienākumos:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nav pienākums:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Uzraksti vismaz 4 instrumentus VAI iekārtas, ko GALDNIIEKS izmanto ikdienā. *

Jūsu atbilde

Kādas, tavuprāt, ir izaugsmes iespējas GALDNIIEKAM?

	Galdnieks visu mūžu strādās galdniecībā/kokapstrādes uzņēmumā	Galdniekas var kļūt par krāsotāju, mehāniķi vai citu tehniskas profesijas pārstāvi	Galdnieks var kļūt par sava uzņēmuma vadītāju un organizēt darbu citiem	Galdnieks var izmantot savas gūtās prasmes citā, ar galdniecību nesaistītā profesijā, piemēram, mākslinieks, politiķis, pārdevējs
Piekrītu:	☐	☐	☐	☐
Nepiekrītu:	☐	☐	☐	☐

8. pielikums. Tabula par vidējo svērto vērtējumu, profesijas prestižs katrā metodē.

Novērtē cik, tavuprāt, prestiža un pieprasīta ir galdnieka profesija mūsdienās.				
Nr.p.k.	Intervijas metode	Skolas izpētes metode	Projekta metode	Bez metodes
1	9	8	7	8
2	7	9	6	6
3	8	8	9	8
4	6	8	7	8
5	7	8	7	7
6	9	8	7	7
7	10	8	8	1
8	9	7	8	7
9	7	8	7	6
10	8	9	6	4
11	9	8	7	4
12	10	8	6	3
13	9	6	5	6
14	8	10	8	7
15	8	10	5	5
16	8	9	7	8
17	8	8	7	6
18	8	9	7	6
19	7	7	8	8
20	8	8	7	7
21	9	8	7	9
22	8	6	6	9
23	10	6	5	5
24	10	6	9	6
25		6	7	1
26			5	8
27			9	7
28			7	8
29			8	3
30			7	3
31			5	
32			7	
33			7	
34			9	
35			10	
36			9	
37			8	
38			10	
39			10	
40			10	
	Vidējais	Vidējais	Vidējais	Vidējais
	8,33	7,84	7,35	6,03
	Vidējais 3 metodēm	7,84		